

30924

ANKARA KIZ MESLEK LİSELERİNDE
EL VE MAKİNA NAKİŞİ ÖĞRETMENLERİNİN
SINIF İÇİ ETKİNLİKLERİNİ GERÇEKLEŞTİRME DERECELERİ

Fatma YETİM (KURTULUŞ)

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Lisansüstü Eğitim-Öğretim Sınav Yönetmeliğinin
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı İçin Öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak hazırlanmıştır.

Ankara
Şubat, 1994

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

İşbu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Prof. Dr. Özcan DEMİREL

Üye:

Doç. Dr. Veysel SÖNMEZ (Danışman)

Üye:

Doç. Dr. Nuray SENEMOĞLU

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../ .../1994

Prof. Dr. Hüsnü ARICI
Müdür

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin günlük ders planı yapma, zaman, eğitim araç ve gereçleri, öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve teknikleri, öğretme etkinlikleri, öğrenci katılgnılığı, ses tonu ve ana dili etkili kullanma ve biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme değişkenlerini gerçekleştirme derecelerini belirleyerek, öğretmen yetiştirme programlarına yön vermektir.

Araştırma 1992-1993 öğretim yılında Ankara'nın beş merkez ilçesinden ulaşılabilen 10 kız meslek lisesinde yapılmış ve bu okullarda görev yapan 20 el ve makina nakışı öğretmeninin sınıf içi etkinlikleri gözlenerek gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veriler gözlem yoluyla elde edilmiştir. Gözlem formu, örnekleme giren 20 öğretmene uygulanmak üzere, alt problemlere cevap aramak amacıyla hazırlanmıştır. Öğretmen davranışlarını gözleme formu plan yapma, giriş, geliştirme, sonuç ve değerlendirme olmak üzere beş bölümden oluşmuştur. Gözlem formları elde değerlendirilerek toplanan veriler yüzde, aritmetik ortalama ve genel ortalama olarak çözümlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular şöyle sıralanmıştır:

1. Öğretmenler günlük ders planını ara sıra kurallara uygun olarak yapmışlardır.
2. Öğretmenler bir ders saati zamanını ara sıra etkili kullanmışlardır.
3. Öğretmenler sınıf ortamında eğitim araç ve gereçlerini ara sıra kullanmışlardır.
4. Öğretmenler öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve tekniklerini ge-

nellikle ara sıra kullanmışlar, düzanlatım, güdümlü tartışma ve gösterme yöntemini ara sıra amaçlarına uygun kullanmışlar, örnek olay yöntemini ise hiç kullanmamışlardır.

5. Öğretmenler öğretme etkinliklerini sınıf ortamında ara sıra uygulamışlardır.

6. Öğretmenler öğrencilerin derse katılımını her zaman sağlayabilmişlerdir.

7. Öğretmenler ses tonu ve ana dili her zaman etkili kullanmışlardır.

8. Öğretmenler biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirmeyi hiç gerçekleştirmemişlerdir.

Bu sonuçlara göre öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programlarında öğretmen davranışlarında görülen bu yetersizliklerle ilgili alanlara ağırlık verilmesi önerilebilir.

SUMMARY

The aim of this research is to guide teacher training programs by identifying in the hand and machine embroidery teachers in Girl Vocational High Schools to what extent such variables as making daily course plan, use of time, educational means and materials, learning-teaching strategies, methods and techniques, teaching activities, student participation, voice tone, the efficient use of native language and formative evaluation have been realized.

This research was carried out by observing the class activities of 20 hand and machine embroidery teachers in 10 Girl Vocational High Schools which were chosen out of five central countries of Ankara in 1992-1993 scholastic year.

Data were gathered through observation. The observation form was prepared to seek solutions for subproblems by administering the form to the teacher's who are in the sample. Teachers behaviors observation form consists of five parts which are planning, introduction, developing, result, and evaluation. Observation form was evaluated by hand. Gathered data were analyzed as percentage, arithmetic mean and general mean.

The results of the research are summarized as follows:

1. The teachers occasionally formed their daily course plan in accordance with the rules.
2. The teachers occasionally spent effectively the course time.
3. The teachers occasionally used educational means and materials in classroom.

4. The teachers occasionally used the learning-teaching strategies, methods and techniques while they occasionally used the methods of lecture, directed discussion and demonstration in accordance with their goals. They have never used the case study method.

5. The teachers occasionally used teaching activities in classroom setting.

6. The teachers could have the students to participate to the course.

7. The teachers could not use effectively voice tone and native language in all the times.

8. The teachers have never actualized the formative evaluation of students.

According to these results, it can be suggested that teacher training institutions should pay more attention to these points about teachers' inadequacies.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	i
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar	vii
ÖNSÖZ	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
ÖĞRETMEN YETİŞTİRME	5
MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME ÖĞRETMEN YETİŞTİRME	6
KIZ MESLEK LİSESİNE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME	7
ÖĞRETMENİN SINIF İÇİ ETKİNLİKLERİ	13
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	19
PROBLEM CÜMLESİ	19
ALT PROBLEMLER	19
SAYILTI	20
TANIMLAR	20
SINIRLAMALAR	22

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMA VE YAYINLAR	23
------------------------------------	----

BÖLÜM III

YÖNTEM	30
EVREN VE ÖRNEKLEM	30
VERİ TOPLAMA ARACI	31
VERİLERİN ANALİZİ	33

BÖLÜM IV

BULGULAR	34
BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	34
İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	36
ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	37
DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	39
BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	47
ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	49
YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	50
SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR	51

BÖLÜM V

YORUM	54
BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR	54
İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR	55
ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR	55
DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR	57
BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR	58
ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR	59
YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR	60
SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR	61

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER	62
-------------------------	----

KAYNAKÇA	65
----------------	----

EK-ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARINI GÖZLEME FORMU	69
--	----

TABLÖLAR

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa No</u>
III. 1	Araştırmanın Örneklemi Oluşturan
	Kız Meslek Liseleri ve Öğretmen Sayıları 31
IV. 1	Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin
	Günlük Planı Kurallara Uygun Yapmaları 35
IV. 2	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
	Bir Ders Saatini Kullanmaları 37
IV. 3	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin
	Eğitim Araç ve Gereçlerini Kullanmaları 38
IV. 4	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin
	Öğrenme-Öğretme Strateji, Yöntem ve Tekniklerini
	Kullanmaları 40
IV. 4.1.	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin
	Düzenlatım Yöntemini Kullanmaları 42
IV. 4.2.	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin
	Güdümlü Tartışma Yöntemini Kullanmaları 43
IV. 4.3.	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin
	Örnek Olay Yöntemini Kullanmaları 44
IV. 4.4.	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin
	Gösterip Yaptırma Yöntemini Kullanmaları 45

IV. 5.	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin Öğretme Etkinliklerini Uygulamaları	47
IV. 6.	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin Öğrenci Katılmasını Sağlamaları	49
IV. 7.	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin Ses Tonu ve Ana Dilini Kullanmaları	50
IV. 8.	Kız Meslek Liseleri El ve Makina Nakışı Öğretmenlerinin Biçimlendirme ve Yetiştirmeye Dönük Değerlendirmeyi Gerçekleştirmeleri	52

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın yürütülmesi aşamasındaki destek, katkı ve yardımlarından dolayı tez danışmanım Doç. Dr. Veysel Sönmez'e, araştırmanın her aşamasındaki katkı ve önerilerinden dolayı Prof. Dr. Mürüvvet Bilen'e, Prof. Dr. Özcan Demirel, Doç. Dr. Nuray Senemoğlu'na,

Tez çalışmam için gerekli yardımları sağlayan G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü öğretim üyeleri ve uygulama öğrencilerine,

Çalışmam için gerekli ortamı sağlayan aileme ve eşime,

Çalışmalarımın değişik aşamalarında emeği geçen bütün dostlarıma şükran duygularımı sunarım.

Fatma YETİM (KURTULUŞ)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çağımızda hızla gelişen bilim ve teknoloji fert ve toplum hayatını büyük ölçüde etkilemekte, sosyal kurumların yapı ve fonksiyonlarını değiştirmektedir.

Eğitim sistemini toplum sisteminden ve toplumsal ihtiyaçlardan bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir. Bütün ülkeler değişen modern üretim tarzlarına ve metodlarına cevap verecek tarzda okul ve öğretim işlerini yenilemek zorundadırlar (Aytaç 1970: 8).

Türk toplumunda da özellikle Cumhuriyet döneminde değişen ve gelişen sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik şartlara ve ihtiyaçlara cevap verecek şekilde eğitim sisteminde önemli yeniliklere ihtiyaç duyulmuştur. Mevcut değişme ve gelişmeler, eğitim sisteminin en önemli unsuru olan öğretmenin rolündeki beklentileri de etkilemiştir.

Öğretmenler eğitim sisteminin en temel taşlarını oluşturmaktadır. Öğrencilerin kişiliklerinin oluşmasında öğretmen davranışı oldukça etkilidir. Milli ideallerin yayılması, sosyal, ekonomik ve politik yaşantının gelişmesi doğrudan doğruya öğretmenlerin nitelikleriyle ilgilidir. Öğretmenlerin sayı ve kalitesine bağlı olarak eğitimin topluma katkısı yeterli veya yetersiz olur (Kaya 1981: 84).

Eğitim sistemimizin iyileştirilmesinde ve başarısında öğretmenlerin sayı ve nitelik itibarıyla yeterlilik problemi, Cumhuriyet döneminin başından beri önemini korumaktadır. Ülkemizde eğitim ve öğretimin esas-

ları ile öğretmenlik mesleğinin niteliklerini belirleyen 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesinde:

“Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler” denilmektedir.

Bu açıklamadan da anlaşıldığı gibi öğretmenin görevi öğrencileri milli eğitimin temel amaçlarına ve ilkelerine uygun olarak iyi bir vatandaş için gerekli olan bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandırmak ve onları milli ahlâk anlayışına uygun olarak yetiştirmektir.

Çağımızda “bilen öğretir” sloganı geçerli değildir. Öğretmenin bildiğini nasıl öğreteceğini, öğrencilere nasıl ulaştıracağını belirlemesi gerekir. Bu ise öğretmenlik meslek bilgisinde yetismekle sağlanabilir (Küçükahmet 1989: 135).

Öğrenci ile devamlı etkileşim içinde olan öğretmen, öğrenciden konunun ve bağlantılı olarak dersin, okulun ve Milli Eğitimin amaçları yönünde davranış değiştirmekle sorumludur. Öğretmenlik statüsü yalnızca bilgi verme rolü değildir. Davranış bilimleri bize öğrencinin öğretmenin tutum ve davranışları ile etkilendiğini göstermektedir (Varış 1988: 118).

Öğretmenden beklenen özelliklerin her geçen gün değişmesi, öğretmen yetiştirme sorununu gündeme getirmektedir. Bu soruna ilişkin çalışmalar incelendiğinde başlıca şu konular üzerinde durulduğu görülmektedir (Bülbül 1979: 53).

1. Öğretmen yetiştirmede arz ve talep dengesi.

2. Toplumda öğretmennin değişen rolü, öğretmen yetiştirmede nitelik ve verimlilik ile ilgili problemler,

3. Öğretmen adaylarının seçimi, öğretmenlik mesleğinin toplumdaki değerinin ve çekiciliğinin artırılması,

4. Öğretmen adaylarının hangi kurumlarda yetiştirilmesi gerektiği,

5. Öğretmen adaylarının yetiştirilme sürelerinin ne kadar olması gerektiği

6. Öğretmen adayları için eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasında yeni yaklaşımlar,

7. Öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde yapı ve yönetim problemleri.

Öğretmen yetiştirme sorununda üzerinde önemle durulan eğitim programları incelendiğinde, değişik düzen ve ağırlıkta şu üç boyut yer almaktadır (Küçükahmet 1988: 136).

1. Kim, niçin, nerede, nasıl öğretmelidir? sorularına cevap vermek üzere düzenli meslek bilgileri.

2. Öğretim alanı hakkında derin ve engin alan bilgisi.

3. Genel kültür.

Öğretmen yetiştiren kurum programlarında içerik kategorilerinin düzeni kadar, program içindeki ağırlığının da titizlikle saptanması gerekmektedir. Hangi okul kademesine öğretmen yetişecekse içerik kategorilerinin ağırlığı saptanırken o öğretmen tipinden beklenenler gözönüne alınmalıdır.

Öğretmen sahip olduğu genel kültürü ile topluma uyum sağlayabileceği, toplum sorunlarını görme ve çözmede katkıda bulunacak düzeye gelmiş olacaktır. Alan bilgisi ile hangi dersin öğretmenliğini yaparsa o dersle ilgili bilgi, beceri ve tutumlara sahip olacaktır. Öğretmenlik formasyonu kazandıran derslerle de öğretmenliğin gerektirdiği bilgi ve beceriyi edinerek programda görevli olduğu alanın eğitsel işleyişinde kendine düşen görevi yerine getirecektir.

Öğretmen yetiştirme programlarından geçenler, eğitime işine giriştiklerinde bazı soruları bilinçlice cevaplamaya hazır hale gelmelidirler. Bu sorular içinde üç ana soru şöyle formüle edilebilir:

1. Eğiteceğim kişide hangi davranış değişimlerini neden meydana getirmeliyim?
2. Bu işi en etkilice nasıl yapabilirim?
3. Uygulamamın istediğim yönde etkili olduğundan nasıl emin olabiliyim (Ertürk 1991: VI)?

Öğretmenlik özel bilgi, beceri, ilgi isteyen önemli bir meslektir. Eğitim formasyonu olmayan hiçbir kimse öğretmen olmamalıdır. Öğretmenlik formasyonu yetişekleri bilimsel olarak hazırlanmalı, öğretmen olacaklar bu yetişekten geçirilmelidir (Sönmez 1986: 176).

Toplumun çağdaş düzeye ulaşması bakımından yeni nesli yetiştiren öğretmenlerin eğitime büyük titizlik gösterilmelidir. Öğretmen eğitiminin iyi planlanması, mevcut durumun iyi analiz edilmesi, programların değişen ve gelişen şartlara göre hazırlanması gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, kız meslek liselerine öğretmen yetiştiren ku-

rumların programlarını geliştirebilmek için, kız meslek liseleri öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerini gerçekleştirme derecelerini belirlemektir.

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

Günümüz toplumu hızlı gelişmelere sahne olmaktadır. Bu gelişmeler ülkelerin eğitim sistemlerinde reform çalışmalarını zorunlu kılmaktadır. Eğitim sistemleri içinde yer alan eğitim-öğretim işlerini yürüten kurumlar çağdaş gelişmelere göre programlarını geliştirmelidirler (Türkoğlu 1992: 480).

Eğitim programları konusu öğretmen yetiştiren kurumlar açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü öğretmen yetiştiren kurumlar toplumda nitelikli insan gücü yetiştirilmesinde önemli rol oynarlar. Eğitim amaçlarının gerçekleşmesi büyük ölçüde öğretmenin nitelikli olarak yetiştirilmesiyle sağlanır. Bu nedenle öğretmen yetiştirme programlarının en iyi şekilde hazırlanıp uygulanması gerekmektedir. Öğretmen yetiştirme programlarının en iyi şekilde hazırlanması ve geliştirilmesi, öğretmen yetiştiren kurum programlarının ve bu programlardan yetişen öğretmenlerin öğrenme-öğretme ortamındaki etkinliklerinin incelenmesiyle sağlanır.

Mesleki ve teknik eğitime hizmet veren El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin yetiştiği kurum ve programları incelemek amacıyla aşağıda mesleki ve teknik eğitime öğretmen yetiştirme konusuna yer verilmiştir.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

Eğitim sisteminin örgün ve yaygın eğitim alt sistemlerinde mesleki ve teknik öğretim programları uygulanmaktadır. Programların gerektirdiği bilgiler, çeşitli öğretim araçları kullanılarak ve tekniklerden yararlanılarak bireylere kazandırılmaktadır. Ancak becerinin de kazandırılması amaçlandığında öğretimin uygulamalı yapılması, hazırlık, anlatma, gösterme, yaptırma, izleme ve hataları düzeltme gibi safhalarla tamamlanması gerekir. Bu safhalar, öğretmensiz tamamlanamayacağından, meslek eğitiminde öğretmen yer ve önemini korumaktadır (Taymaz 1992: 507).

Bugünkü meslek eğitiminin tarihi çok eskilere dayanır. Eğitim ile iş arasındaki ilişkiler ilk çağlardan beri süregelenmiştir. Bu ilişkiler, yaşanan dönemlere göre yeni boyutları kapsamış ve zamanımıza kadar gelişerek devam etmiştir.

Mesleki ve teknik eğitimin Türk Eğitim Sistemi içerisinde uzun ve köklü bir geçmişi bulunmasına rağmen örgün eğitim dışında çıraklık yoluyla yürütülmüştür. 19. yüzyılın ortalarından itibaren mesleki ve teknik okullar açılmaya başlanmış ise de bunlar, eğitim sisteminin dışında bırakılmıştır. Osmanlı Devleti'nin üst düzeyde mesleki eğitime ilişkin bir politikası da yoktur. Okullar valilerin özel girişimleri ile, yerel ihtiyaçlar dikkate alınarak kurulmuştur (Doğan 1983: 5).

Mesleki ve teknik okullar öğretim süresi, program, yönetmelik, öğrenci kayıt işleri ve öğretmenlerinin özellikleri yönünden büyük farklılıklar göstermiştir (M.E.B. 1961: 10).

Cumhuriyet hükümeti bu şartlar altındaki mesleki ve teknik eğitimle ilgilenerek, Cumhuriyetin ilk yıllarında yurda Prof. Dr. Alfred Kühne

(1925), Ömer Buyse (1927) gibi yabancı eğitim uzmanları davet edilmiştir. Mesleki ve Teknik Okullar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış, atelye ve meslek dersleri öğretmenleri probleminin çözümü için 1927'den itibaren çeşitli yollara başvurulmuştur. Bunun için;

1. Öğretmen yetiştirmek üzere Avrupa ülkelerine öğrenci gönderilmiş,
2. Yabancı ülkelere öğretmen getirilmiş,
3. Mevcut öğretmenler yetiştirilmiş,
4. Meslek öğretmen okulları açılmıştır.

Bunlardan ilk ikisi geçici önlemleri oluşturmuştur. Bu yolla 1927-1939 yılları arasında Avrupa ülkelerine çeşitli dallarda öğrenim yapmak üzere 133 öğrenci gönderilirken, Avrupa'dan toplam 61 uzman öğretmen ve 4 yönetici getirilmiştir (MEB s. 41).

KIZ MESLEK LİSESİNE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

Meslek okullarına geçici yollarla öğretmen sağlama çabaları sürdürülürken bir yandan da Ömer Buyse'nin önerisine uyularak atelye ve meslek dersleri öğretmenlerini yetiştirecek olan meslek öğretmen okullarını kurma çabaları aranmıştır.

Cumhuriyet döneminde mesleki ve teknik eğitime öğretmen yetiştirmek üzere ilk açılan okul, Kız Meslek Öğretmen Okulu olmuştur. Bu okul 1934-1935 öğretim yılında kız enstitüleri ile akşam kız sanat okullarına atelye ve meslek dersi öğretmenlerini yetiştirmek amacıyla Ankara'da açılmıştır.

Kız Meslek Öğretmen Okulu açıldığı ilk yıllarda öğretim süresi 2 ve 3

yıl olan iki kısımdan oluşmuştur. İlk iki kısımda öğrenciler genel bilgi dersleriyle birlikte öğretmenlik bilgisi derslerini de görmüşler, ayrıca pratik kabiliyetlerini geliştirmek için atelyelerde çalışmışlardır.

Okula kız enstitüsü mezunları, seçme sınavıyla alınmıştır. Öğrencilerin sınava girebilmeleri için, bitirdiği enstitünün öğretmenler kurulunca aday gösterilmeleri gerekmiştir. 21 yaşını geçmemek, öğretmenliğe engel bir hastalığı bulunmamak adaylarda aranan özelliklerden bazılarını oluşturmuştur (MEB Kız Teknik Öğretim 1945: 5).

Okulun ilk iki yıllık kısmından diploma alanlar akşam kız sanat okullarında görevlendirilirken, başarılı olup da 3. sınıfa devam eden, burada bir yıl sadece pratik görerek mezun olanlar, kız enstitülerine atanmışlardır (MEB Mesleki Teknik Öğretmen Okulu 1965: 13).

1946 yılında toplanan Üçüncü Milli Eğitim Şûrasının ana konusunu mesleki teknik öğretim okullarının yapı ve programları teşkil etmiştir.

Talim ve Terbiye Kurulu'nun 9.7.1947 tarih ve 256 sayılı kararı ile 1947-1948 öğretim yılı başından itibaren okulun adı Kız Meslek Öğretmen okulu iken Kız Teknik Öğretmen Okulu olmuş, öğretim süresi 3 yıldan 4 yıla çıkarılarak programları yeniden düzenlenmiştir (T.T.K.K. 1947).

Yedinci Milli Eğitim Şûrası'nda bu okula ilişkin önemli kararlar alınmıştır. Okulun adı, yapısı ve programlarıyla ilgili olan bu kararlar 1962 yılından itibaren uygulamaya konularak, okulun programlarında yeni düzenlemelere gidilmiştir. Okulun adı Kız Teknik Öğretmen Okulu iken Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu olmuştur.

1969-1970 öğretim yılında programlarda değişiklikler yapılmıştır. Bu

değişiklikle, alan derslerinin azalması, öğretmenlik ve genel bilgi derslerinin artırılması yoluna gidilmiştir. 1976-1977 öğretim yılında da hazırlanan ve uygulamaya konan programda ağırlıklar bölümlere göre değişiklik göstererek tespit edilmiştir.

3 Nisan 1970 tarih ve 13462 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Yönetmeliği, okulun amaç, kuruluş, öğrenci alımı ve yönetim hakkında aşağıdaki bilgileri vermektedir:

Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Kız Teknik Öğretim Okulu ve Müesseselerinin, mesleki ve teknik derslerine öğretmen yetiştiren ve öğrenim süresi dört yıl olan, yüksek dereceli bir okuldur. (Md. 1)

Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, eğitim ve öğretim çalışmalarında öğrencilerinin:

- a) Milli ahlâkın ilkelerine bağlı, millet ve insanlık ülküsünü benimsemiş;
- b) Pozitif ilim anlayışı kazanmış ve bilgilerini meslek alanında kullanma yollarını öğrenmiş;
- c) Çalışkan, mesleğine bağlı, yurdun her yerinde seve seve hizmette bulunmaya hazır;
- d) Yaşayışı ve çevresine yaptığı tesir bakımından örnek tutulmaya layık;
- e) Bedence ve karakterce sağlam, şahsiyet sahibi birer meslek sahibi olarak yetiştirmelerini amaç sayar (Md 2).

Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nun ihtisas kolları şunlardır:

1. Giyim
2. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
3. Aile Ekonomisi ve Beslenme
4. El Sanatları ve Çiçek
5. Resim
6. Nakış

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmen yetiştiren kurumlar 20 Temmuz 1982 tarihinde çıkan 41 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı

Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile yükseköğretim kurumlarına devredilerek, öğretmen yetiştirme işi yeni bir yapı ve statüye kavuşturulmuştur (Resmi Gazete 1982: 1-19).

Öğretmen yetiştirmede bu yeni düzenleme bir Devlet Planlama Teşkilatı Raporunda, öğretmenlerin niteliğinin yükseltilmesine yönelik verilmiş bir karar olarak yorumlanmaktadır (DPT 5. Beş Yıllık Kalkınma Planı: 23).

Varış, bu yeni düzenlemenin beklenen ve gerekli olan bir uygulama olduğunu belirterek, bir geçiş planı yapılmadan uygulamaya başlanılmasının, başta öğretim elemanı sıkıntısı olmak üzere, bazı sorunlar ortaya çıkardığını açıklamaktadır (Varış, 1987).

Bu yeni sistemde Kız Teknik Öğretmen Okulu Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi bünyesine alınmıştır.

Mesleki Eğitim Fakültesinin kuruluş amacını “Mesleki ve Teknik alanda nitelikli öğretmen yetiştirmek” şeklinde bir cümle ile özetlemek mümkündür. Mezunların çalışma alanı ilk planda Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaöğretim kurumlarında öğretmenlik yapmaktır. Fakültenin amaçlarını iki ana başlıkta toplamak mümkündür.

a) Fakültenin bölümlerinden mezun olan öğrencilerin mesleki orta öğretime birer öğretmen olarak yetiştirilmesi,

b) Fakülte mezunlarının mesleki ortaöğretimin öğretmen ihtiyacını karşılamak dışında hizmet ve sanayi sektörünün yetişmiş eleman ihtiyacını karşılayabilecek şekilde yetiştirilmesi gereklidir (Gazi Üniversitesi Katalogu 1985: 203).

Fakülteyi oluşturan bölümler ise şunlardır.

- A. Çocuk Gelişimi ve Ev Ekonomisi Eğitimi Bölümü
- B. El Sanatları Eğitimi Bölümü
- C. Giyim Endüstrisi ve Giyim Eğitimi Bölümü
- D. Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Bölümü
- E. Eğitim Bilimleri Bölümü
- F. Temel Bilimler Bölümü

Mesleki eğitim, bir toplum içinde çevresi ile etkileşimde bulunan birey için gerekli tecrübe olanaklarının sağlanmasında belirli bir meslek alanına ilişkin bilgi, beceri, pratik uygulama yetenekleri kazandırma, birey kaabiliyetlerini fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönlerden geliştiren eğitim süreci anlamındadır (Alkan-Doğan-Sezgin 1976: 3).

Toplum ve birey hayatında iş ve eğitim önemli yer tutar. Toplumdaki doğal kaynakların değerlendirilmesi ve insan gücünün verimli hâle getirilmesi hususunda iş ve eğitimi birleştiren mesleki eğitime ihtiyaç vardır.

Son yıllarda bilimsel ve teknolojik gelişmeler toplum ve bireyin hayatını büyük ölçüde etkilemektedir. Sosyal, ekonomik ve kültürel alanda meydana gelen değişiklikler, eğitim sisteminde mesleki ve teknik öğretimin önemini arttırmıştır (Alkan-Doğan-Sezgin 1976: 16).

Mesleki eğitim veren fakülteyi oluşturan bölümlerden birisi olan El Sanatları Eğitimi Bölümü kendi içerisinde:

- 1. Dekoratif Ürünler ve Çiçek Ana Sanat Dalı
- 2. El ve Makina Nakışları Ana Sanat Dalı

3. El Örgüleri ve El Dokumaları Ana Sanat Dalı olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır.

El ve Makina Nakışları Bölümü: El ve Makina Nakışları Ana Sanat Dalı fakültenin kuruluş amaçları doğrultusunda hizmet vermektedir. Kız Meslek Liseleri Nakış Bölümü için öğretmen yetiştirmekte ve aynı zamanda hizmet ve sanayi sektörünün eleman ihtiyacını karşılamak üzere mesleki eğitimi gerçekleştirmektedir.

Birinci amaç olarak öğretmen yetiştiren “El ve Makina Nakışları” ana sanat dalı programı 4 yıl (sekiz yarı yıl) sürelidir. Program öğretmen yetiştirme ilkeleri gözönünde bulundurularak, genel kültür, alan bilgisi ve mesleki formasyonu içeren derslerden oluşmaktadır. Öğretmen olarak yetişecek öğrencilere kazandırılmak istenen bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar programdaki meslek formasyonu ders ve etkinlikleri ile geliştirilir.

El Sanatları Eğitimi Bölümü programına göre meslek formasyonu aşağıdaki derslerden oluşmaktadır.

“Mesleki Teknik Eğitime Giriş, Eğitim Ortamlarının İncelenmesi, Birey ve Öğrenme Süreci, Öğrenme ve Grup Süreçleri, Meslek Analizi ve Program Geliştirme, Atelye ve Meslek Dersleri Öğretim Yöntemleri, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Eğitim Teknolojisi, Mikro Öğretim, Öğretmenlik Uygulaması” (El Sanatları Eğitimi Bölümü Prog. 1991).

Meslek formasyonu derslerini alarak yetişen öğretmen adayı, edindiği bilgi, görgü ve becerileri okul içinde ve dışında çeşitli hayat durumlarında

etkili olarak kullanabilecek güçte yetişmiş olmalıdır. Öğretmen adayının genel ve özel alan eğitimi yanında başlıca eğitim kuramlarını bilmesi ve öğrencileri istenilen eğitim amaçlarına yöneltme bakımından belirli bir yeterliliğe erişmiş olması gerekir.

Öğretmen adayı edindiği bilgi ve becerileri “Öğretmenlik Uygulaması” ile anlamlı bir biçimde birleştirerek eğitimini tamamlamak zorundadır. Meslek formasyonu dersleri ile edinilen bilgi ve beceriyi öğretmenlik uygulaması ile pekiştirme fırsatı doğar.

Görevlerinde başarılı olabilmesi ve üzerine düşen sorumlulukları yerine getirebilmesi için öğretmen, hizmet öncesi eğitimi sırasında mesleğiyle ilgili nitelikleri kazanmalıdır.

Öğretmenin başarılı bir öğretim gerçekleştirmesinde meslek formasyonu ile kazandığı bilgi ve becerinin iyi bir uygulayıcısı olması gerekmektedir. Bu açıdan öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerinin bilinmesine ve program geliştirmede öncelik verilmesine ihtiyaç vardır. Bu nedenle öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleri konusuna yer verilmiştir.

ÖĞRETMENİN SINIF İÇİ ETKİNLİKLERİ

Öğretim derslerini alarak yetişen öğretmen adayı, edindiği bilgi, görgü ve becerileri sınıf ortamına girince uygulama fırsatı bulur. Öğretmenin temel görevi öğrencilerde davranış değişikliği meydana getirmek yani öğrenmeyi sağlamaktır. Öğretmenin gerçekleştirdiği öğretim faaliyeti, bir öğrenmeyi kılavuzlama ve sağlama olarak tanımlanmaktadır (Ertürk 1991: 83).

Son yıllarda her gün artan, genişleyen olanaklar, psikolojinin yeni bulguları, öğretme sürecinin kapsamının değişmesi konu alanlarının zenginleşip derinleşmesi eğitim teknolojisinin yeni katkıları bu günün öğretmenine büyük kolaylıklar ve aynı zamanda büyük sorumluluklar getirmiştir (Bilen 1990: 5). Öğretmen görevini yerine getirirken üzerine düşen sorumlulukları meslek eğitimi sırasında kazanmış olduğu özellikler ile yerine getirmektedir.

Oğuzkan'a göre (1988) öğretmen bilgiden verimli bir biçimde yararlanma ve öğrencilerinin de yararlanmasını sağlamak için imkan hazırlamak zorundadır. Bu nedenle öğretmenin;

1. Öğrenme yaşantılarını seçme ve düzenlemesi
2. Öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve özendirici bir ortam yaratması.
3. Düşünce ve görüşleri etkili biçimde anlatması gerekmektedir.

Erden'e göre (1992) öğretmenlerin görevleri ve bu görevleri yerine getirirken yapmaları gereken işlemler şunlardır.

1. Öğretim planının hazırlanması,
2. Öğretimi sağlama,
3. Değerlendirmedir.

Rosenshine ve Steves (1986)'a göre ise bir öğretmenin öğretim sırasında şu işlemleri gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

— Derse bir önceki öğrenmeleri ve önkoşul bilgileri özetleyerek başlamak.

— Hedefleri öğrencilere duyurmak

— Yeni materyali küçük adımlarla ve her adımdan sonra uygulama yaptırarak sunmak.

— Detaylı açıklama yapmak,

— Çok sayıda soru sorma ve öğrencilerin kavrama düzeyini kontrol etmek,

— İlk uygulamalarda öğrenciye rehberlik etmek,

— Öğrencilere sistematik dönüt, düzeltme sağlamak,

— Öğrencilere sınıfta yapacak alıştırmalar verme ve bunları kontrol etmek.

Öğretmen, eğitimin daha etkili ve verimli hale gelmesini istiyorsa, öğretim sırasında gerçekleştirdiği işlemleri planlaması gerekmektedir. Böylece bireyin etkileşimde bulunduğu çevre şartlarını daha geniş ve büyük ölçüde kontrol altına alabilecektir. Çünkü eğitim "bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci"dir (Ertürk 1991: 13).

Belli öğrencileri, belli bir zaman süresi içinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarını tasarlamada öğretmenin cevaplandıracağı sorular olacaktır. Şöyleki:

1. Eğitim hedefleri neler olmalı, yani öğrencilere hangi davranışlar kazandırılmalıdır?

2. Öğrenciler hangi yaşantıları geçirmelidir?

3. Bu durumlar nasıl örgütlenirse istendik öğrenci davranışlarını geliştirme bakımından en verimli olur?

4. İstendik davranışların isabetlilik durumlarında etkililik derecesi nedir?

5. Mevcut yetişekte ne gibi değişiklikler gereklidir (Ertürk 1991: 14)?

Eğitim ortamında planlama yapıcı bir disiplini, zevkli sınıf atmosferi, ölü noktalardan ve gereksiz etkinliklerden uzak bir öğretimi sağlamak bakımından önemlidir. Planlamadan yoksun bir öğretimde başarı, tesadüflere terkedildiğinden genellikle düşüktür (Bilen 1990: 139).

Eğitimsel etkinlikleri planlayan bir öğretmen, öğrenciyi güdüler ve yeni davranışlar edinmeye hazırlayarak, öğrencilerin öğrenme etkinliklerine etkin biçimde katılmalarını, ilgi ve istek duymalarını sağlar.

Eğitim durumları planlanırken, öğretim devresi içinde öğrencilere kazandırılması tasarlanan faaliyetleri zaman ve sıra içinde gösteren "yıllık plan", bir ünitenin hedef, davranış, içerik, öğretim teknikleri, öğretim durumu, materyal, kaynaklar ve değerlendirme bölümlerinden oluşan "ünite planı" ve bir ünitenin bir ders içinde gerçekleştirilecek bölümü için yapılan "günlük plan" düzenlenir.

Günlük planda her bir ders saati için ayrılan zaman belirtilerek, her hedef davranışın öğrenciye kazandırılması için ayrılan süre belirtilir.

Öğretmen her hedef davranış için ayrılan ders saatini günlük ders planına uygun kullanmak zorundadır. Çünkü ayrılan zamanda her öğrencinin eksikliklerini tamamlamak, yanlışlarını düzeltmek, ona ipucu, pekiştireç vermek, sevgiyle davranmak, onun eğitim ortamına katılmasını sağlamak gerekir (Sönmez 1986: 195).

Öğretmen öğrencinin eğitim ortamına katılmasını sağlayabilmesi

için, hedef davranışlara, öğrencilerin hazır olunuşluk düzeylerine uygun eğitim araç ve gereçleriyle tekniklerini işe koşması gerekir. Özellikle mesleki eğitim programlarının içerdiği bilgiler, çeşitli öğretim araçları kullanılarak ve tekniklerden yararlanılarak bireylere kazandırılmaktadır (Taymaz 1992: 507).

Eğitim ortamında hedef davranışlarla ilgili araç-gereçlerin bulunması ve her öğrencinin bunları yeri ve zamanı gelince kurallara uygun olarak kullanması gereklidir. Bu araç ve gereçler hedef davranışların öğrencilere öğretilmesinde büyük kolaylıklar sağlar. Çünkü araç-gereç öğrencinin ilgi ve dikkatini hedef davranışlara çekerek onun derse katılmasını sağlar, onun yaparak ve yaşayarak öğrenmesine neden olur (Sönmez 1986: 196).

Eğitim durumunun önemli bir ögesi olan öğretme yöntemi ile de saptanan hedef davranışların öğrencilere kazandırılması sağlanır. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alandaki hedef davranışlar, konu alanı ve öğrenciler değiştikçe öğretme yöntemi ve kapsamı da değişir. Öğretmen meslek bilgisi ve bunu uygulama becerisi öğrencilere hedef ve davranışları kazandırmada uygun strateji, yöntem ve teknikleri seçerek ve uygulayarak gösterir.

Öğretmen eğitim ortamını hazırlarken eğitim durumuyla ilgili değişkenleri oluşturan, pekiştireç, ipucu, dönüt, düzeltme, öğrenci katılmasını, fiziksel yapı, araç-gereç, zaman, öğretme öğrenme yöntemleri ve değerlendirmeyi göz önünde bulundurmalıdır. Çünkü bu tür değişkenlerle, öğrenci başarısı ve erişisi arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur (Bloom 1976: 108-110).

Öğretmen öğretim süreci içerisinde davranışlarını düzenlerken, öğrencilerin de öğretim etkinliklerine göre kalıcı izli davranış değişimlerinin yüzdeleri yalnız okuma ortamı için % 10, işitsel ortam için % 20, görsel

ortam için % 30, görsel-işitsel ortam için % 50, öğrenci tarafından sözlü ifade etme ortamında % 70, öğrenci tarafından sözlü ifade etme ve yapma ortamında % 90 olarak saptanmıştır (Çilenti 1988: 36).

Öğretme ortamını planlayan ve düzenleyen öğretmen sınıf içinde uyguladığı bu etkinlikleri öğrencinin hedef davranışları ne derece kazandığını, kazanamadıysa nedenlerini belirlemek, eksikliklerini tamamlamak amacıyla eğitim durumlarındaki yetersizlikleri değerlendirme ile keşfeder.

Bu araştırma ile, öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerini gerçekleştirme dereceleri belirlenecektir. Öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerinin uygulama derecelerinin bilinmesi ise, öğretmenlerin yetersiz olduğu etkinliklerin ortaya çıkarılmasında önem taşımaktadır. Öğretmenlerde gözlenen yetersizlikler, öğretmen yetiştiren kurumların programlarını yeniden düzenlemede katkı sağlayacaktır.

Sınıf içi eğitim faaliyetlerini hizmet öncesi eğitim bilgilerinin yardımıyla planlayabilen öğretmen, dersin başlangıç, geliştirme ve sonuç bölümlerini tüm öğretme etkinlikleri ve kendi sahip olduğu nitelikleri kullanarak tamamlar. Öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerindeki yeterlikleri hizmet öncesi eğitimdeki aldıkları bilgileri ile doğrudan ilgilidir.

Hazırlanan eğitim programları ile yetiştirilen öğretmen adaylarının, öğretmen olduklarında sınıf içi etkinliklerini gerçekleştirmede değişkenleri uygulama derecelerinin ortaya konulmasına ihtiyaç vardır. Çünkü gerçekleştirilen eğitimdeki yetersizliklerin bilimsel bulgulara dayanılarak düzenlenmesi gerekir. Bu nedenle El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerini gerçekleştirme derecelerinin belirlenmesi, öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesinde önemlidir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmanın amacı, Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin günlük plan , zaman, eğitim araç gereçleri, öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve teknikleri, öğretme etkinlikleri, öğrenci katılgnlığı, öğretmenin ses tonu ve ana dilini kullanma, biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme değişkenlerini gerçekleştirme dereceleri-ni belirleyerek, öğretmen yetiştirme programlarına yön vermektir.

İstenilen amaca uygun öğretmen yetiştirmek için, öğretmen yetiştirme porgramlarını değişen şartlara göre sürekli olarak değiştirmek gerekir. Bu araştırma ile de öğretmen yetiştiren kurumların programlarını öğretmen-lerde gözlenen yetersizlikleri giderecek nitelikte çalışmalara yön vermek amaçlanmıştır. Araştırmanın öğretmen yetiştirme programlarının gelişme-sine, yeni düzenlemelerin yapılmasına katkı getireceği düşünüldüğünde, önemi ortaya çıkmaktadır.

PROBLEM CÜMLESİ

Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışı öğretmenlerinin sınıf içi etkin-likleri gerçekleştirme dereceleri nelerdir?

ALT PROBLEMLER

1. Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışı öğretmenleri günlük ders planını kurallara uygun olarak ne derece yapıyorlar?

2. Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışı öğretmenleri ders saati zamanını nasıl kullanıyorlar?

3. Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışı öğretmenleri eğitim araç ve gereçlerini sınıf ortamında ne derece kullanıyorlar?

4. Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışı öğretmenleri öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve tekniklerinden hangilerini sınıf ortamında kullanıyorlar?

5. Kız Meslek Lisesi öğretmenleri öğretme etkinliklerini sınıf ortamında ne derece kullanıyorlar?

6. Kız Meslek Lisesi öğretmenleri öğrenci katılmasını sınıf ortamında ne derece sağlıyorlar?

7. Kız Meslek Lisesi öğretmenleri ses tonu ve ana dilini etkili bir şekilde kullanmayı sınıf ortamında ne derece gerçekleştiriyorlar?

8. Kız Meslek Lisesi öğretmenleri biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirmeyi sınıf ortamında ne derece gerçekleştiriyorlar?

SAYILTI

1. Veri toplama aracı olarak kullanılacak gözlem formu öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerini gerçekleştirmelerini saptayacak nitelikte olduğu konusunda uzman kanısı yeterlidir.

TANIMLAR

Günlük Plan: Bir ders içerisinde gerçekleştirilecek hedefleri ve bu hedefleri gerçekleştirici nitelikteki eğitim durumlarını içeren ders planı (Bilen 1990: 141).

Zaman: Kız Meslek Lisesi yönetmeliğinde belirtilen bir ders saati.

Eğitim Araç Gereci: Eğitim ortamında öğrenme ve öğretmeyi en iyi biçimde gerçekleştirmek amacıyla hedef davranışlara ve öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine uygun araç ve gereçler.

Öğrenme-Öğretme Stratejisi: Hedeflere ulaşmayı sağlayan ve yöntemin seçimine yön veren genel yaklaşım ("Clark ve Starr 1968: 6" Bilen 1990: 12).

Öğrenme-Öğretme Yöntemi: Öğrenme ünitesinin hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla, teknikleri, araç-gereç ve kaynakları ilişkili bir biçimde hizmete sunan öğretim yolu ("Clark ve Starr 1968: 6" Bilen 1990: 12).

Öğrenme-Öğretme Tekniği: Öğretim materyallerini sunmada ve öğretim etkinliklerini yapılandırmada izlenen yol (Bilen 1990: 13).

Öğretim Etkinliği: Eğitim durumuyla ilgili ünite sırası, ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştirme, göz iletişimi, tekrar, grup dinamiği, örnek verme, sevgi ve ceza değişkenlerinin kullanılması.

Öğrenci Katılımlığı: Öğrencinin derse aktif katılımı.

Ses Tonu: Öğretmenin sınıf içi etkinliklerinde ses tonu ayarlaması ve uygunluğu.

Ana Dili Kullanma: Öğretmenin sınıf içi etkinliklerinde ana dili doğru, tutarlı ve etkin kullanımı.

Biçimlendirme ve Yetiştirmeye Dönük Değerlendirme: Öğrencinin hedef davranışları ne derece kazandığını, kazanamadıysa nedenlerini belirlemek, eksiklerini tamamlamak, yanlışları düzeltmek ve öğrenciye yardım etmek amacıyla yapılan değerlendirme (Sönmez 1986: 499).

SINIRLAMALAR

Bu araştırma;

1. Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerinde günlük plan, zaman, öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve teknikleri, eğitim teknolojisi, öğretme etkinliği, öğrenci katılabilirliği, ses tonu, anadili kullanma ve biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme değişkenleri ile,

2. Ankara'nın merkez ilçelerinde bulunan Kız Meslek Liselerinin El ve Makina Nakışları dersleri öğretmenleri ile,

3. 1992-1993 öğretim yılı ile, sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMA VE YAYINLAR

Öğretimin niteliğini artırmak amacıyla son yıllarda eğitimin farklı alanlarıyla ilgili çok sayıda araştırma yapılmaktadır. Bu bölümde öğretmen davranışlarını konu alan araştırmalara yer verilmiştir.

French L. Russel ve Charles M. Golloway (1968) tarafından Ohio State Üniversitesinde yapılan bir araştırmayla, sözel ve sözel olmayan öğretmen davranışlarının kategorik bir incelemesi ve analizi yapılmıştır. Araştırmada sözel kategorilerde yer alan davranışları öğretmenlerin “dolaylı” ya da “doğrudan” gösterebileceği, sözel olmayan kategorilerde ise, öğrenciyi cesaretlendirici ya da “sınırlandırıcı” olabileceği belirtilmiştir.

Öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarının saptanması konusunda ise Ertürk (1970) tarafından yapılan araştırma 10 yıl öncesine kıyasla öğretmen davranışlarıdır. Araştırmanın amacı ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki faaliyetlerindeki yetersizlikler ile yetersizlik hallerinde görülen istenmedik davranışların 10 yıl öncesine kıyasla durumunu öğretmen yetiştirme faaliyetlerini biçimlendirmede kullanmak üzere teşhis etmek olmuştur. Araştırma bulgularına göre, 1960’a kıyasla genellikle istendik davranışların daha da azaldığı ve istenmediklerin çoğaldığı anlaşılmış ve istendik ve istenmedik davranışlar örüntüsü ile değişme yönünün grupların hepsinde mevcut olduğu görülmüştür. Sonuçta yeterince yaygın olmayan istendik davranışların öğretmen yetiştirme hedefleri olarak saptanıp onları geliştirecek ve fazlasıyla yaygın istenmedik davranışları giderecek programların düzenlenmesi önerisi getirilmiştir. Ayrıca öğretmen sorunuyla ilgile-

nirken, öğretmenin nasıl hareket edeceği hususunda talimat vermekten vaz geçilmesi, “öğrenci neler yapmalı” sorusuna öğretmenlerle birlikte cevap aranması, böylece de eğitimde ağırlığın program geliştirme faaliyetlerine kaydırılması gerektiği belirtilmiştir.

M. Albert (1971), California Üniversitesinde, 6 yıllık bir süre içerisinde, aralıklarla uyguladığı testler ile öğretmen davranışlarının, öğrenci üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Sonuçta öğrencilerin öğretmenlerin en çok “beden hareketlerinden” (% 55), ikinci sırada “ses ve konuşma özelliklerinden” (% 38), üçüncü olarak da “sözel davranışlarından” (% 7) etkilendikleri görülmüştür.

Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurumlarda görev alan öğretmenlerin tutumlarını incelemeye yönelik bir araştırma, Küçükahmet (1976) tarafından yapılmıştır. Söz konusu çalışmada, öğretmenlerin, öğrencilere ve öğretim etkinliklerine karşı tutumları araştırılmıştır. Öğretmen tutumlarının istendik yönde değiştirilmesi için öğretmen yetiştiren kurumların programlarının:

1. Öğrencide gerçekleştirilebilecek amaçlar,
2. Öğretmen yetiştirmede genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik formasyonu derslerinin ağırlığı ve düzeni,
3. Çeşitli kademelere ve okul tiplerine öğretmen yetiştiren programların görünümü ve genel eğitim sistemi içindeki süresi,
4. Öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretmenlerin yetiştirmelerine göre, ele alınmasının önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Nuccio (1981) ortaokul fen sınıflarında öğretmenlerin sınıf içi öğretim

davranışlarının etkililiği konusunda yaptığı araştırmasında, etkin olan ve olmayan öğretmenlerin sınıfta geçen zamanı kullanmalarının farklı olduğunu belirtmiştir. Etkin olan öğretmenlerin:

1. Öğrenci davranışlarını açık ve tutarlı şekilde yönettiklerini, ders akışının bölünmesini engellediklerini,
2. Problemleri çözmeye çalıştıklarını, ders verme biçimi ile sınıfın yönlendirilmesini sağladıklarını tespit etmiştir.

Paykoç (1981) "Sınıf İçi Sözel Öğretmen Davranışlarının Erişmeye Etkisi" başlıklı araştırmasında sınıf içi sözel öğretmen davranışlarının "açıklayıcı", "harekete geçirici" ve "dönüt sağlayıcı" olmak üzere üç başlık altında inceleyerek sonuçta "öğretme hizmetinin" niteliğini oluşturan öğelerden sözel davranışların, amaçların gerçekleştirilmesi bakımından önemli bir etken olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Develioğlu (1982), öğretmen davranışlarını etkileyen okul içi eğitim çevresi ve bu çevrenin oluşmasındaki öğretmenlerin davranış yeterliliklerini araştırmıştır. Sonuçta, öğretmen görüşlerine göre, okullardaki birim ve araçların ihtiyacı karşılayacak sayıda olmadığı, eğitim öğretim için kullanılmakta olan atelyelerin okul yönetimince uygun biçimde düzenlenmediği ve atelyelerde kullanılması zorunlu araçların istenildiği anda okul yöneticileri tarafından sağlanmadığı ifade edilmiştir. Eğitim ortamının hazırlanmasında öğretmenlerin araçları kullanmada yeterli bilgiye sahip olmadıkları, aracın kullanılmasında gerekli ilkelerin bilinmesinde yetersiz oldukları görüşünü belirtmişlerdir.

Yeşilmen (1983) tarafından yapılan bir araştırma ile sınıf içindeki öğretmen ve öğrencilerin sözel davranışları incelenmiş, sınıf içi öğretimin

analizi yapılmıştır. Gözlem yöntemi kullanılarak yapılan araştırmada, öğretmen ve öğrenci davranışları kategorikleştirilerek matris formlarına işlenmiştir. Sonuçta, öğretmenin en çok “sunar” kategorisi içinde yer alan sözel davranışları gösterdiği, öğrencinin ise “sessizlik ve gürültü” kategorisi içinde yer alan davranışları gösterdiği tespit edilmiştir.

Kısakürek (1985) öğretmen davranışlarıyla ilgili olarak, lisans düzeyinde sınıf atmosferinin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Üç üniversitede yapılan araştırmada:

- I. Öğrencilerin aktif olarak derse katılmalarının,
- II. Derste öğretilenlere ek çalışmalar yapmanın,
- III. Öğretim süreçlerinde güdünün,
- IV. Öğretim üyesi ile öğrenci arasındaki olumlu yöndeki ilişkilerin,
- V. Öğretim üyesinin dersin iyi anlaşılması için gösterdiği çabanın,
- VI. Öğrencilerin başarılarını etkileyen önemli hususlardan biri olarak öğretim üyesinin dersi ve dersine ilişkin konularda öğrenci görüşlerini alması, bunlarla ilgilenmesi ve önem vermesinin,
- VII. Öğretim üyesinin öğrenciyi derse yöneltmesi bakımından, dersi ile ilgili öğretim planı yapması, bunu uygulaması kadar, dersine önem vermesi ve ciddiyetinin,
- VIII. Öğretim üyesinin öğrencileri sınıf içi çalışmalara etkin bir şekilde katılmaya teşvik etmesi ve sınıfta sakin bir ortamın bulunmasının,
- IX. Öğrencilerin sınıfta uyması gereken kuralları önceden bilmesinin üniversitelerimizin öğrenme-öğretme atmosferinin profilini ortaya koyma bakımından önemli olduğu vurgulanmıştır.

Senemoğlu'nun (1987) öğretmen davranışları ile ilgili Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim elemanlarının sınıf içi öğretmen davranışlarını hangi düzeyde gösterdiklerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada:

Öğretim elemanları belirlenen sınıf içi öğretmen davranışlarını ortalama olarak 2.9, yani "iyi" düzeyinde göstermektedirler.

Öğretim elemanlarının en yüksek düzeyde gösterdikleri davranış, ortalaması 3.6 olan "bilimsel olarak doğru bilgi verme"dir. En yüksek düzeyde gösterilen ikinci davranış, 3.5 ile "gelecek dersin konu ve kaynaklarını öğrencilere bildirme"dir.

"Hedef davranışa yöneltici soru sorma" (3.1), "soyut kavramlar için somut örnek verme" (3.2), "önceki öğrenmeler ile yeni öğrenmelerin ilişkisini kurmalarını sağlama" (3.0), "öğrencinin davranışını göstermesine fırsat verme" (3.2), "doğru davranışlar zamanında olumlu pekiştirme" (3.3), "eksik cevaplamaları tanımlamaları için zamanında açıklama yapma" (3.3), "öğrencinin yanlış davranışı düzeltmesi için ipucu verme" (3.2), gibi davranışlar iyi düzeyde gösterilmektedir.

En düşük düzeyde gösterilen öğretmen davranışları, "öğrenciyi hedeften haberdan etme" (1.6), "öğrencilerin davranışı ne derece kazandığını saptama" (1.4)dır.

Kapıcıoğlu (1990) araştırmasında, Kara Harp Okulu yabancı dil öğretmenlerinin eğitimde araç gereç kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemeye ve yabancı dil branşları ile görüşler arasında anlamlılık düzeyinde farklılıklar olup olmadığını ortaya çıkartmaya çalışmıştır. Sonuçta öğretmenlerin görüşleri genelde istenilen doğrultuda görülmüştür. Ancak

araç-gereçleri tanıma ve özelliklerine ilişkin görüşler istenilen düzeyden düşük olarak bulunmuştur.

Sönmez (1992) ilkokul öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerini araştırmıştır. Elde edilen bulgulara göre:

Gecekondu, merkez ve özel okullarda görev yapan 187 öğretmenin .94'ü derse zamanında girmemekte, kırk dakikalık dersin .32'sini yoklama ve boşa, .50'sini kendi konuşmasına ve sorulan sorulara yanıt verme, tekrar etme, okuma ve yazmayı kapsamaktadır. Öğretmenler ders zamanını etkili bir biçimde kullanmamaktadırlar.

Öğretmenler hâlâ kara tahta, silgi ve tebeşire bağlı oldukları, deney setlerinin her okulda bulunmasına rağmen .88'i bunları eğitim ortamına getirmemektedirler.

Öğretmenlerin genel olarak öğretme-öğrenme strateji, yöntem ve tekniklerinden formal öğretmen konuşmasını kullanmaktadırlar.

Dönüt, düzeltme, pekiştireç ve ipucu verme, yanlış yapan öğrenciye düzeltme olanağı verme, onu yüreklendirme, grup dinamiği ve akıl yürütme yollarını kullanma ve sevgi eğitim ortamında uygun ve etkili bir biçimde işe koşulmamaktadır.

Öğretmenler bir ile beş öğrenciye söz vermekte, deney ve gözlem yaptıranlar 23, tartışma açanlar ise 7 kişidir. Yazdırma ve okutma her öğretmen tarafından yaptırılmaktadır. Öğretmenler öğrencileri aktif olarak derse katamamaktadırlar.

Ses tonu uygun olan öğretmenler tüm grubun 32'sini oluşturarak, öğretmenlerin hiç biri ana dili doğru, tutarlı ve etkin biçimde kullanamamaktadırlar.

Öğretmenlerin .16'sı biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirilmenin belli kurallarına uydukları, .84'ünün ise bu tür bir değerlendirme yapmamaktadırlar.

Öğretmenler günlük plan yapmakta, hedefleri ve konuyu belirlemekte, buna karşın hiçbir öğretmen günlük ders planını eğitim bilimin ilkelerine göre hazırlamamaktadır.

Buraya kadar öğretmen davranışlarını açıklamaya yönelik yayın ve araştırmalar özetlenmeye çalışılmıştır. Bu yayın ve araştırmalar genellikle öğretmen davranışları, öğretmen görüşleri ve istenmedik davranışların nedenlerini ortaya çıkarmak için yapılmıştır.

İyi bir öğretim, öğretmenlerin sınıf içi eğitim etkinliklerinin işe koşmaları ile gerçekleşebilir. Öğretmenlerin eğitim etkinliklerini gerçekleştirirken sahip olmaları gereken bilgi ve becerilerin ne derece olduğunun anlaşılması öğretmen yetiştirme programlarının düzenlenmesi açısından önem taşımaktadır. Belirlenen yetersiz durumlar öğretmen adaylarının yetiştirilmesi ile ilgili programların gelişmesine katkı sağlamaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, ölçme araçları, verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel tekniklere yer verilmiştir. Araştırmada Ankara ili Kız Meslek Liselerinde görev yapan öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerini gerçekleştirme derecelerinin belirlenmesi amaçlandığı için, “betimsel” bir çalışma yapılmış ve veriler gözlem yoluyla elde edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Ankara’nın merkez ilçelerindeki Kız Meslek Liselerinde görev yapan 1992-1993 yılında Lise 1, 2, 3. sınıflar ve Pratik Kız Sanat Okulu el ve makina nakışları dersini okutan öğretmenler oluşturmaktadır.

Örneklem seçiminde öncelikle Ankara’nın beş merkez ilçesinde bulunan Kız Meslek Liselerinden 10 okul random yoluyla seçilmiştir. Örnekleme Ankara ili Kız Meslek Liselerinden 10 tanesinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem sayısı belirlenen okullardaki erişilebilen 20 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme Tablo III-1’de gösterilmiştir.

TABLO III.1.
Araştırmanın Örneklemine Oluşturan Kız Meslek Liseleri ve Öğretmen Sayıları.

KIZ MESLEK LİSELERİ	ÖĞRETMEN N	SAYILARI %
Cebeci Kız Meslek Lisesi	4	20
Kalaba Kız Meslek Lisesi	2	10
100. Yıl Kız Meslek Lisesi	2	10
Yenimahalle Kız Meslek Lisesi	3	15
Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi	2	10
Atatürk Kız Meslek Lisesi	1	5
Etlük Kız Meslek Lisesi	2	10
Sincan Kız Meslek Lisesi	2	10
Yıldırım Beyazıt Kız Meslek Lisesi	1	5
Hatice Hizmet Öğultürk Kız Meslek L.	1	5
TOPLAM	20	100

Tablo III.1. incelendiğinde örnekleme giren okullar Cebeci, Kalaba, 100. yıl, Yenimahalle, Zübeyde Hanım, Atatürk, Etlük, Sincan, Yıldırım Beyazıt, Hatice Hikmet Öğultürk Kız Meslek Liseleridir. Tablo'da en fazla öğretmenin Cebeci Kız Meslek Lisesinde olduğu görülmektedir. En az öğretmen ise Atatürk, Yıldırım Beyazıt ve Hatice Hikmet Öğultürk Kız Meslek Liselerinde yer almaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın alt problemlerine cevap aramak amacıyla öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleriyle ilgili değişkenleri gerçekleştirme derecelerini saptama-

mak amacıyla gözlem formu kullanılmıştır. Gözlem formunda öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleri ile ilgili değişkenlerden günlük plan yapma, zaman, eğitim teknolojisi, öğrenme-öğretme, strateji, yöntem ve teknikleri öğretme etkinlikleri, öğrenci katılımlılığı, ses tonu ve ana dili kullanma becerisi, biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme yer almıştır. Verileri elde etmek için hazırlanan gözlem formu Ek'de verilmiştir.

Gözlem Formu

Gözlem formunun hazırlanmasında aşağıdaki işlemler sırasıyla yapılmıştır.

I. Gözlem Formu maddeleri hazırlanırken önce öğretmenlik mesleği için gerekli bilgi ve beceriler belirlenmiştir.

II. Öğretmenlik mesleği ile ilgili literatür taranmış, üniversite öğretmenlik sertifikası derslerine bakılmıştır.

III. Genel öğretmenlik formasyonu ve konu alanına bağlı özel öğretmenlik formasyonu bilgi ve becerileri uzman kişilerin görüş ve önerileri dikkate alınarak belirlenmiştir.

IV. Öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleri beş alt bölümde düzenlenmiştir:

Plan Yapma: Öğretmenlerin yıllık, ünite ve günlük ders planı yapmaları araştırılmış, günlük ders planını program geliştirme ilkelerine göre hazırlayıp, hazırlamadıklarını ortaya çıkaracak şekilde düzenlenmiştir.

Giriş Bölümü: Öğretmenlerin derse zamanında girmeleri, ders saatini günlük plana uygun kullanmaları, derste kullanılan hedef ve davranışların belirtilmesi, derse geçiş için eğitim araç ve gerecinin kullanılması, derste

öğretim yöntemlerini kullanmada geçiş için hedef davranışlardan yararlanılıp, yararlanılmadığı araştırılmıştır.

Geliştirme Bölümü: Öğretmenlerin strateji, yöntem ve teknikleri, eğitim araç ve gereçleri, öğretme etkinlikleri ile ilgili davranışları, öğrencilerin derse katılımı, öğretmenlerin ses tonu ve ana dili kullanmalarını yoklayan cümleler hazırlanmıştır.

Sonuç Bölümü: Öğretmenin dersi bitirirken ve son özeti yaparken ana ve yardımcı noktaları belirtmesi, ödev vermesi, derste öğrendiklerinin yaşama uygulanabilirliğini açıklaması, dersi hedef davranışlara öğrencinin düzeyine uygun anı fıkra gibi etkinliklerle bitirmesini araştırarak soru maddelerinden oluşmuştur.

Değerlendirme Bölümü: Öğretmenlerin dersin sonunda eğitim durumlarındaki yetersizlikleri ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı değerlendirme ile ilgili sorulardan oluşmuştur.

Her bölümün karşısında araştırmacıların işaretlemesi için davranışların uygulanma sıklığını gösteren "her zaman", "arasıra", "hiç" seçenekleri yer almıştır.

Verilerin Analizi

Her bir öğretmen iki ayrı araştırmacı tarafından aynı zamanda gözlenmiştir. İki araştırmacının gözlem formları eşleştirme yapılmak suretiyle, tutarlı cevaplar değerlendirmeye alınmıştır. Tutarsız cevaplar değerlendirme dışında tutulmuştur.

Gözlem formunda yer alan öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleri hakkındaki değişkenler, araştırmanın alt problem başlıkları altında toplanmıştır. Alt probleme göre de tablolar oluşturulmuştur. Bu tablolarda her maddenin yüzdeleri, aritmetik ortalamaları ve genel aritmetik ortalama bulunmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu araştırmanın amacı, daha önce belirtildiği gibi Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin günlük plan yapma, zaman, eğitim araç ve gereçleri, öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve teknikleri, öğretme etkinlikleri, öğrenci katılımı, biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme, öğretmenin ses tonu ve ana dili kullanma becerisi değişkenlerini gerçekleştirme derecelerini belirlemektir.

Yöntem bölümünde açıklanan veri toplama aracı ile toplanan veriler bu bölümde düzenlenmiş ve analiz edilmiştir. Bulgular araştırma alt problemlerine göre aşağıda verilmiştir.

I. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi şöyle ifade edilmiştir. Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenleri günlük ders planını kurallara uygun olarak ne derece yapıyorlar?

Bu probleme cevap aranırken gözlem formunun plan yapma bölümünde yer alan maddeler analiz edilmiştir. Örneklemeye giren 20 öğretmenin günlük plan yapma ile ilgili verileri Tablo IV.1'de sunulmuştur.

TABLO IV.1.

Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Günlük Planı Kurallara Uygun Yapmaları.

	Her Zaman 3 N %		Ara Sıra 2 N %		Hiç 1 N %		Top- lam	Orta- lama değer
Yıllık plan günlük plan yapılmasında dikkate alınıyor mu?	13	.65	3	.15	4	.2	20	2.5
Ünite planı yapılıyor mu?	14	.7	1	.05	5	.25	20	2.5
Günlük plan yapılıyor mu?	9	.45	1	.05	10	.5	20	2.0
Konu ve zaman belirtiliyor mu?	15	.79	4	.21	–	–	19	2.9
Hedef ve hedef davranışlar belirleniyor mu?	3	.17	4	.22	11	.61	18	1.6
Uygun strateji, yöntem ve teknikler kullanılıyor mu?	6	.34	8	.44	4	.22	18	2.1
Uygun araç gereç belirleniyor mu?	8	.40	7	.35	5	.25	20	2.2
Eğitim hizmetinin niteliğini artırıcı işlemler yapılıyor mu?	8	.44	6	.34	4	.22	18	2.1
Güdüleme yapılıyor mu?	8	.40	6	.30	6	.30	20	2.1
İşlemlerin doğru ve kaliteli yapımına dikkat çekiliyor mu?	8	.40	7	.35	5	.25	20	2.2
Ara ve son özet yapılıyor mu?	3	.15	8	.40	9	.45	20	1.7
Kapanış yapılıyor mu?	6	.30	8	.40	6	.30	20	1.9
Genel aritmetik ortalama								2.1

Tablo IV.1’de görüldüğü gibi, 19 öğretmenden 15’i (.79) konu ve zamanı belirtmiş, 4’ü (.21) ara sıra belirtmiştir. 20 öğretmenden 13’ü (.65) yıllık planı ünite ve günlük plan yapılmasında dikkate almış, 3’ü (.15) ara sıra dikkate almış, 4’ü (.2) hiç dikkate almamıştır. 18 öğretmenden 8’i (.44) eğitim hizmetinin niteliğini artırıcı işlemler yapmış, 6’sı (.34) ara sıra yapmış, 4’ü (.22) hiç yapmamıştır. 20 öğretmenden 8’i (.40) güdülemeye yer vermiş, 6’sı (.30) ara sıra yer vermiş, 6’sı (.30) hiç yer vermemiştir. 20 öğretmenden 8’i (.40) işlemlerin doğru ve kaliteli yapımına dikkat çekmiş, 7’si (.35) ara sıra dikkat çekmiş, 5’i (.25) dikkat çekmemiştir. 18 öğretmenden 8’i (.44) uygun strateji yöntem ve teknikleri ara sıra kullanmış, 6’sı (.34) kullanmış, 4’ü (.22) hiç kullanmamıştır. 20 öğretmenden 8’i (.40) kapanışı ara sıra yapmış, 6’sı (.30) yapmış, 6’sı (.30) yapmamıştır. 20 öğretmenden 14’ü (.7) planlarda gezi gözlem, sergi vb. etkinliklere hiç yer vermemiş, 1’i (.05) yer vermiş, 5’i (.25) ara sıra yer vermiştir. 18 öğretmenden 11’i (.61) hedef ve hedef davranışları hiç belirlememiş, 4’ü (.22) ara sıra belirlemiş, 3’ü daima belirlemiştir. 20 öğretmenden 10’u (.5) günlük plan yapmamış, 9’u (.45) yapmış, 1’i ara sıra yapmıştır. 20 öğretmenden 9’u (.45) ara ve son özet yapmamış, 8’i ara sıra yapmış, 3’ü (.15) yapmıştır. Öğretmenler günlük planı kurallara uygun olarak ortalama “2.1” düzeyinde yani “ara sıra” yapmışlardır.

II. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın ikinci alt problemi olan Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışı öğretmenleri ders saati zamanını nasıl kullanıyorlar? sorusuna cevap aranırken, örnekleme giren 20 öğretmenin bir ders saatini kullanmaları konusunda elde edilen veriler Tablo IV.2’de sunulmuştur.

TABLO IV.2.
Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Bir Ders Saatini Kullanmaları.

Davranışlar	Her Zaman 3		Ara Sıra 2		Hiç 1		Top- lam	Orta- lama değer X
	N	%	N	%	N	%		
Derse zamanından önce girme	2	.11	–	–	17	.91	19	1.2
Derse zamanından önce girme	–	–	2	.10	17	.89	19	1.1
5-10' geç girme	13	.76	2	.12	2	.12	17	2.7
Dersten önce sınıfı hazırlama	2	.12	1	.06	14	.82	17	1.6
Günlük plana göre ders saati zamanını uygun kullanma	9	.45	4	.20	7	.35	20	2.1
Genel aritmetik ortalama								1.8

Tablo IV.2'de görüldüğü gibi 19 öğretmenden 17'si (.89) derse zamanından önce hiç girmemiş, 2'si (.10) ise ara sıra girmiştir. 17 öğretmenden 14'ü (.82) dersten önce sınıfı hazırlamamış, 1'i (.06) ara sıra hazırlamış, 2'si ise (.12) hazırlamıştır. 17 öğretmenden 13'ü (.76) derse 5-10' geç girmiş, 2'si (.12) ara sıra geç girmiş, 2'si (.12) ise hiç geç girmemiştir. 20 öğretmenden 9'u (.45) günlük plana göre ders saati zamanını uygun kullanmış, 4'ü (.20) ara sıra uygun kullanmış, 7'si (.35) ise uygun kullanmamıştır. Öğretmenlerin bir ders saatini kullanmaları ortalama olarak "1.8" düzeyinde yani ara sıra etkili kullanmışlardır.

III. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin "eğitim araç ve gereçlerini sınıf ortamında ne derece kullandıkları" konusunda elde edilen veriler Tablo IV.3'de sunulmuştur.

TABLO IV.3.
Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Eğitim Araç Gereçlerini Kullanmaları.

	Her Zaman 3		Ara Sıra 2		Hiç 1		Top- lam	Orta- lama değer X
	N	%	N	%	N	%		
Düzanlatım yöntemini kul- lanıyorken derse geçiş için eğitim teknolojisi araç gere- cinden yararlanıyor mu?	2	.11	6	.32	11	.58	19	1.5
Gösterip yaptırma yöntemini kullanıyorken hedef dav- ranışlarla ilgili araç gereçleri her öğrencinin görebileceği bir yere koyuyor mu?	7	.37	6	.32	6	.32	19	2.0
Tahta, silgi, tebeşir kullanıyor mu?	10	.63	4	.25	2	.13	16	2.5
Tepegöz, video, tv, projek- siyon, epidiyaskop, film makinası kullanıyor mu?	-	-	-	-	20	1	20	1.0
Pazen tahta, şimşek kartlar, desen çizme masası, ütü, ütü masası, çevirmeli levha kullanıyor mu?	7	.35	11	.55	2	.1	20	2.2
Kart, dergi, desen defteri, model kitapları kullanıyor mu?	19	.95	-	-	1	.05	20	2.9
Genel aritmetik ortalama								1.9

Tablo IV.3'de görüldüğü gibi 20 öğretmenden 19'u (.95) kart, dergi, desen defteri, model kitapları kullanmış, 1'i ise (.05) kullanmamıştır. 16 öğretmenden 10'u (.63) tahta, silgi, tebeşir kullanmış, 4'ü (.25) ara sıra kullanmış 2'si (.13) ise kullanmamıştır. 20 öğretmen 7'si (.35) pazen tahta, şimşek kartlar, desen çizme masası, ütü, ütü masası, çevirmeli levha kullanmış, 11'i (.55) ara sıra kullanmış, 2'si (.1) ise hiç kullanmamıştır. 19 öğretmenden 7'si (.37) gösterip yaptırma yöntemi sırasında hedef davranışlarla ilgili araç gereçleri her öğrencinin görebileceği yere koymuş ve her öğrencinin araç gerecinin olup olmadığını denetlemiş, 6'sı (.32) ara sıra araç gereçleri koymuş ve denetlemiş, 6'sı ise hiç koymamıştır. 19 öğretmenden 2'si (.11) düzanlatım yöntemini kullanırken, derse geçiş için eğitim teknolojisi araç gerecinden yararlanmış, 6'sı (.32) ara sıra yararlanmış, 11'i (.58) yararlanmamıştır. 20 öğretmenden hiç birisi tepegöz, video, tv, projeksiyon epidiyaskop, film makinası kullanmamıştır. Öğretmenler eğitim araç ve gereçlerini ortalama olarak "1.9" düzeyinde yani "ara sıra" kullanmışlardır.

IV. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenleri öğrenme öğretme strateji, yöntem ve tekniklerinden hangilerini sınıf ortamında kullanıyorlar?" şeklinde ifade edilen alt probleme cevap aranırken gözlem formunda yer alan öğretme öğrenme strateji yöntem ve teknikleri ile ilgili maddeler bir başlık altında toplanmış, düzanlatım yöntemi, güdümlü tartışma yöntemi, örnekölay yöntemi ve gösterip yaptırma yöntemi ile ilgili verilerin dökümünün yapılmasında aşağıdaki sıra izlenmiştir.

IV.4. Öğretme öğrenme, strateji, yöntem ve teknikleri

IV.4.1. Düzanlatım yöntemi

IV.4.2. Güdümlü Tartışma Yöntemi

IV.4.3. Örnekölay yöntemi

IV.4.4. Gösterip yaptırma yöntemi

Örnekleme giren 20 öğretmenin ders esnasında kullandıkları öğrenme öğretme yöntem, strateji ve teknikleri ile ilgili veriler Tablo IV.4'de sunulmuştur.

TABLO IV.4.
Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Öğrenme-Öğretme Strateji Yöntem ve Teknikleri Kullanmaları.

	Her Zaman 3 N %		Ara Sıra 2 N %		Hiç 1 N %		Top- lam	Orta- lama değer X
Sunuş Yolu	8	.42	9	.47	2	.11	19	2.3
Buluş Yolu	1	.05	6	.3	13	.65	20	1.4
Araştırma İnceleme Yolu	6	.32	8	.42	5	.26	19	2.1
Tartışma Yaklaşımı	3	.23	13	.68	3	.23	19	2.0
Tam Öğrenme Modeli	4	.21	5	.26	10	.53	19	1.7
Düzanlatım Yöntemi	14	.7	5	.25	1	.05	20	2.7
Güdümlü Tartışma Yöntemi	1	.05	12	.6	7	.35	20	1.7
Örnekolay Yöntemi	5	.26	8	.42	6	.32	19	1.9
Gösterip Yaptırma Yöntemi	17	.85	3	.15	–	–	20	2.9
Soru Cevap Tekniği	13	.72	4	.22	1	.06	18	2.7
Münazara	–	–	–	–	20	1	20	1.0
Beyin Fırtınası	–	–	6	.32	13	.68	19	1.3
Dramatizasyon	3	.15	–	–	17	.85	20	1.3
Gezi Gözlem	1	.05	5	.25	14	.7	20	1.4
Genel aritmetik ortalama								1.9

Tablo IV.4'e göre 20 öğretmenden 17'si (.85) gösterip yaptırma yöntemini kullanmış, 3'ü (.15) ise ara sıra kullanmıştır. 20 öğretmenin 14'ü (.7) düzanlatım yöntemini kullanmış, 5'i (.25) ara sıra kullanmış, 1'i (.05) ise kullanmamıştır. 18 öğretmenden 13'ü (.72) soru cevap tekniğini kullanmış, 4'ü (.22) ara sıra kullanmış, 1'i (.06) kullanmamıştır. 19 öğretmenden 8'i (.42) sunuş yolunu kullanmış, 9'u (.47) ara sıra kullanmış, 2'si (.11) kullanmamıştır. 19 öğretmenden 6'sı (.32) araştırma soruşturma yolunu kullanmış, 8'i (.42) ara sıra kullanmış, 5'i (.26) kullanmamıştır. Örnekolay yöntemi 19 öğretmenden 5'i (.26) tarafından kullanılmıştır, 8'i (.42) ara sıra kullanmış, 6'sı (.32) kullanmamıştır. Buluş yolunu 20 öğretmenin 13'ü (.65) kullanmamış, 6'sı (.3) ara sıra kullanmış, 1'i (.05) kullanmış, 7'si (.35) kullanmamıştır. 19 öğretmenden 4'ü (.21) tam öğrenme modelini kullanmış, 5'i (.25) ara sıra kullanmış, 10'u (.53) kullanmamıştır. 20 öğretmenden 5'i (.25) planda gezi gözleme ara sıra yer vermiş, 1'i (.05) yer vermiş, 14'ü (.7) yer vermemiştir. 20 öğretmenden 3'ü (.15) dramatizasyon yöntemi kullandığı gözlenmiş, 17'si (.85) gözlenmemiştir. 19 öğretmenin 6'sı (.32) beyin fırtınasını ara sıra kullanmış, 13'ü (.68) kullanmamıştır. Münazara, 20 öğretmenin hiç birisi tarafından kullanılmamıştır. Öğretmenler öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve tekniklerini ortalama olarak "1.9" düzeyinde yani "ara sıra" kullanmışlardır.

1. Örnekleme giren 20 öğretmenin düzanlatım yöntemini kullanımı ile ilgili veriler Tablo IV.4.1.'de sunulmuştur.

TABLO IV.4.1.
Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Sınıf Ortamında Düzanlatım Yöntemini Kullanmaları.

Düzanlatım yöntemi kullanılıyorsa	Her Zaman 3		Ara Sıra 2		Hiç 1		Top- lam	Orta- lama değer X
	N	%	N	%	N	%		
Ünitenin başlangıcında açıklama yapıyor mu?	14	.78	3	.17	1	.06	18	1.9
Kavram, ilke, ölçüt vb. önce anlatıyor mu?	4	.25	5	.29	8	.47	17	1.8
Anlattıklarının herbiriyle ilgili örnekler veriyor mu?	5	.26	12	.63	2	.11	19	2.2
Anlatamadığım yer var mı diye soru soruyor mu?	5	.25	6	.3	9	.45	20	1.8
Anlattıklarını sınıf ortamında tartışıyor mu?	2	.12	7	.41	8	.47	17	1.6
Renk, desen, teknik konu- larında öğrenciyi yaratıcılığa yönlendirebilecek bilgi veriyor mu?	8	.4	7	.35	5	.25	20	2.2
Genel Aritmetik Ortalama								2.0

Tablo IV.4.1.'e göre düzanlatım yönteminin kullanılmasında 18 öğretmenden 14'ü (.78) ünitenin başlangıcında açıklama yapmış, 3'ü (.17) ara sıra yapmış, 1'i (.06) yapmamıştır. 20 öğretmenden 8'i (.40) öğrenciyi renk, desen, teknik konularında yaratıcılığa yönlendirebilecek bilgi vermiş, 7'si (.35) ara sıra bilgi vermiş, 5'i (.25) ise bilgi vermemiştir. 19 öğretmenden 12'si (.63) anlattıklarıyla ilgili ara sıra örnek vermiş, 5'i (.26) örnek vermiş, 2'si (.11) örnek

vermemiştir. 20 öğretmenden 6'sı (.3) anlatamadığı yer olup olmadığını ara sıra sormuş, 5'i (.25) sormuş, 9'u (.45) ise sormamıştır. 17 öğretmenden 4'ü (.24) kavram, ilke, ölçüt vb. önce anlatmış, 5'i (.29) ara sıra anlatmış, 8'i (.47) anlatmamıştır. 17 öğretmenden 8'i (.47) anlattıklarını sınıf ortamında tartışmamış, 7'si (.41) ara sıra tartışmış, 2'si (.12) tartışmıştır. Öğretmenler düzenli tartışma yöntemini ortalama "2.0" düzeyinde yani ara sıra kullanmışlardır.

2. Örneklemeye giren 20 öğretmenin güdümlü tartışma yöntemini kullanması ile ilgili veriler Tablo IV.4.2.'de sunulmuştur.

TABLO IV.4.2.

Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin Güdümlü Tartışma Yöntemini Kullanmaları.

Güdümlü tartışma yöntemi kullanılıyorsa	Her Zaman 3		Ara Sıra 2		Hiç 1		Top- lam	Orta- lama değer X
	N	%	N	%	N	%		
Öğretmen üzerinde tartışılacak konuyu belirtiyor mu?	10	.5	1	.05	9	.45	20	2.1
Konuyu belirttikten sonra nedenli niçinli hedefle ilgili soru soruyor mu?	4	.3	4	.2	12	.6	20	1.6
Tartışma ortamı açıyor mu?	6	.2	4	.2	10	.5	20	1.8
Öğrencilerin sözünü kesmeden dinliyor mu?	12	.6	2	.1	6	.3	20	2.3
Görüşler alındıktan sonra sınıfça bir sonuca varıyor mu?	9	.53	1	.06	7	.41	17	2.1
Genel aritmetik ortalama								2.0

Tablo IV.4.2.'ye göre 20 öğretmenden 12'si (.60) öğrencilerin sözünü kesmeden dinlemiş, 2'si (.1) ara sıra dinlemiş, 6'sı (.3) dinlememiştir. 20 öğretmenden 10'u (.5) üzerinde tartışılacak konuyu belirtmiş, 1'i (.05) ara sıra belirtmiş, 9'u (.45) belirtmemiştir. 17 öğretmenden 9'u (.53) öğrenci görüşleri alındıktan sonra sınıfça bir sonuca varmış, 1'i (.06) ara sıra varmış, 7'si (.41) bir sonuca varmamıştır. 20 öğretmenden 12'si (.60) konuyu belirttikten sonra hedefle ilgili nedenli niçinli soru sormamış, 4'ü (.2) ara sıra sormuş, 4'ü (.2) sormuştur. 20 öğretmenden 10'u (.5) tartışma ortamı açmamış, 4'ü (.2) ara sıra açmış, 6'sı (.3) açmıştır. Öğretmenler güdümlü tartışma yöntemini ortalama olarak "2.0" düzeyinde yani "ara sıra" kullanmışlardır.

3. Örneklemeye giren 20 öğretmenin örnek olay yöntemi kullanması ile ilgili veriler Tablo IV.4.3.'de sunulmuştur.

TABLO IV.4.3.

**Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Örnek Olay Yöntemi Kullanmaları,**

Örnek olay yöntemi kullanıyorsa	Her Zaman 3		Ara Sıra 2		Hiç 1		Top- lam	Orta- lama değer X
	N	%	N	%	N	%		
Öğretmen sınıfa hedef davranışlarla ilgili (en az iki) örnek olay getiriyor mu?	5	.28	4	.22	9	.5	18	1.8
Öğretmen örnek olayla ilgili hedef davranışlarla ilişkili nedenli niçinli soru soruyor mu?	4	.21	4	.21	11	.58	19	1.6
Genel aritmetik ortalama								1.5

Tablo IV.4.3.'e göre 18 öğretmenden 9'u (.5) sınıfa hedef davranışlarla ilgili örnek olay getirmemiş, 4'ü (.22) ara sıra getirmiş, 5'i (.28) getirmiştir. 19 öğretmenden 11'i (.58) örnek olayla ilgili hedef davranışlarla ilişkili nedenli niçinli soru sormamış, 4'ü (.21) ara sıra sormuş, 4'ü (.21) sormuştur. Öğretmenler örnek olay yöntemini "1.5" düzeyinde hiç kullanmamışlardır.

4. Örneklemeye giren 20 öğretmenin gösterip yaptırma yöntemi ile ilgili veriler Tablo IV.4.4.'de sunulmuştur.

TABLO IV.4.4.

**Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Gösterip Yaptırma Yöntemini Kullanmaları.**

Gösterip yaptırma yöntemi kullanılıyorsa	Her Zaman 3 N %		Ara Sıra 2 N %		Hiç 1 N %		Top- lam	Orta- lama değer X
Öğretmen işlem basamaklarını tah- taya yazıyor mu?	1	.06	1	.06	16	.88	18	1.2
İşlem basamaklarını herkesin görebileceği bir yere asıyor mu?	4	.22	3	.17	11	.61	18	1.6
İşin işlemin ya da projenin nasıl yapıldığı gösteriyor mu?	10	.53	4	.21	5	.26	19	2.3
Anlaşılmayan yer konu var mı diye soruyor mu?	11	.61	4	.22	3	.17	18	2.4
Varsa tekrar yaparak gösteriyor mu?	8	.5	4	.25	4	.25	16	2.3
İşlem basamaklarını ve çözümünü öğrencilerin defterine yazdırıyor mu?	2	.11	1	.06	15	.83	18	1.3
Öğrencilerin defterine yazıp yaz- madıklarını denetliyor mu?	2	.11	1	.06	15	.83	18	1.3
Yanlışların anında düzeltilmesini isteyip eksiklikleri tamamlıyor mu?	7	.39	4	.22	7	.39	18	2.0
Gözlem fişi kullanıyor mu?	1	.06	2	.11	15	.83	18	1.2
İsteyen öğrenciye yardım ediyor mu?	12	.75	3	.19	1	.06	16	2.7
Yardımlı pedagojik formasyona bağlı getiriyor mu?	10	.56	6	.33	2	.11	18	2.4
İşlem ve işlem basamaklarının öğre- timi yapıldıktan sonra öğretmen öğ- rencilerin anlayıp anlamadıklarını gözleyerek sonuca varıyor mu?	5	.28	10	.56	3	.17	18	2.1
Doğrulara pekiştireç veriyor mu?	9	.53	7	.41	1	.06	17	2.4
Ünite ile ilgili ürün sergiliyor mu?	8	.47	7	.41	2	.12	17	2.4
Genel aritmetik ortalama								2.0

Tablo IV.4.4.'e göre 16 öğretmenden 12'si (.75) isteyen öğrenciye yardım getirmiş, 3'ü (.19) ara sıra getirmiş, 1'i (.06) yardım getirmemiştir. 18 öğretmenden 10'u (.56) yardımı pedagojik formasyona bağlı olarak getirmiş, 6'sı (.32) ara sıra getirmiş, 2'si (.11) getirmemiştir. 19 öğretmenden 10'u (.53) işin, işlemin ya da projenin nasıl yapıldığını göstermiş, 5'i (.26) göstermemiştir. 18 öğretmenden 11'i (.61) anlaşılmayan yer, konu olup olmadığını sormuş, 4'ü (.22) ara sıra sormuş, 5'i (.26) sormamıştır. 17 öğretmenden 9'u (.53) doğrulara pekiştireç vermiş, 7'si (.49) ara sıra vermiş, 1'i ise (.06) pekiştireç vermemiştir. 17 öğretmenden 8'i (.47) ünite ile ilgili ürün sergilemiş, 7'si (.41) ara sıra sergilemiş, 2'si (.12) sergilememiştir. 16 öğretmenden 8'i (.5) anlaşılmayan konu varsa tekrar yaparak göstermiş, 4'ü (.25) ara sıra göstermiş, 4'ü (.25) göstermemiştir. 18 öğretmenden 7'si (.39) yanlışların anında düzeltilmesini isteyip eksiklikleri tamamlamış, 4'ü ara sıra tamamlamış, 7'si (.39) tamamlamamıştır. 18 öğretmenden 10'u (.56) işlem ve işlem basamaklarının öğretimi yapıldıktan sonra öğrencilerin anlayıp anlamadıklarını gözleyerek ara sıra sonuca varmış, 5'i (.28) bir sonuca varmış, 3'ü (.17) sonuca varmamıştır. 18 öğretmenden 16'sı (.88) iş ve işlem basamaklarını tahtaya yazmamış, 1'i (.06) ara sıra yazmış, 1'i (.06) yazmıştır. 18 öğretmenden 15'i (.83) gözlem fişi kullanmamış, 2'si (.11) ara sıra kullanmış, 1'i (.06) kullanmıştır. 18 öğretmenden 15'i (.83) işlem basamaklarını ve çözümünü öğrencilerin defterine yazdırmamış, 1'i (.06) ara sıra yazdırmış, 2'si (.11) yazdırmıştır. 18 öğretmenden 11'i (.61) işlem basamaklarını herkesin görebileceği yere asmamış, 3'ü (.17) ara sıra asmış, 4'ü (.22) asmıştır. Öğretmenler gösterip yaptırma yöntemini amaca uygun olarak "2.0" düzeyinde "ara sıra" uygun kullanmışlardır.

V. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin “Öğretme etkinliklerini sınıf ortamında ne derece uyguladıkları” konusunda elde edilen veriler Tablo IV.5.’de sunulmuştur.

TABLO IV.5.
Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Öğretme Etkinliklerini Uygulamaları.

	Her Zaman 3		Ara Sıra 2		Hiç 1		Top- lam	Orta- lama değer X
	N	%	N	%	N	%		
Öğrencilerin dikkatini çekmek için hedef davranışlarla ilişkili nedenli niçinli soru soruyor mu?	3	.18	1	.06	13	.76	17	1.4
Soru öğrencilerin dikkatini çekecek nitelikte mi?	7	.37	5	.26	7	.37	19	2.0
Öğrencinin dikkatini uzun süre tutabiliyor mu?	5	.28	10	.55	3	.17	18	2.1
Öğrenciyi derse güdülüyor mu?	3	.15	10	.5	7	.35	20	1.8
Hedef dav. dersin başında belirtiyor mu?	4	.22	3	.17	11	.61	18	1.6
İpucu verme	6	.32	7	.36	6	.32	19	2.0
Dönüt veriyor mu?	4	.2	5	.25	11	.55	20	1.7
Düzeltilme yapıyor mu?	10	.5	9	.45	1	.05	20	2.5
Pekiştireç sunma	4	.2	13	.65	3	.15	20	2.0
Ceza ve ikaz verme	8	.42	6	.32	5	.26	19	2.2
Son özeti yaparken ana ve yardımcı noktaları belirtiyor mu?	2	0.1	14	.7	4	.2	20	1.9
Dersi öğrencinin düzeyine uygun anı, fıkra, film gibi etkinliklerin biriyle bitiriyor mu?	2	.1	4	.2	14	.7	20	1.4
Gerekliyse ödev veriyor mu?	16	.8	2	.1	2	.1	20	2.7
Genel aritmetik ortalama								1.9

Tablo IV.5.'de görüldüğü gibi 20 öğretmenden 16'sı (.8) gerekirse ödev vermiş, 2'si (.1) ara sıra vermiş, 2'si (.1) ödev vermemiştir. 20 öğretmenden 14'ü (.7) son özeti yaparken ana ve yardımcı noktaları ara sıra belirtmiş, 2'si (.1) belirtmiş, 4'ü ise (.2) belirtmemiştir. 20 öğretmenden 13'ü (.65) ders esnasında pekiştireç ara sıra kullanmış, 4'ü (.2) kullanmış, 3'ü ise (.15) kullanmamıştır. 18 öğretmenin 10'u (.55) öğrencinin dikkatini uzun süre tutmayı ara sıra başarmış, 5'i (.28) dikkati uzun süre tutmayı başarmış, 3'ü (.17) başaramamıştır. 20 öğretmenden 10'u (.5) öğrenciyi tekrar güdülerken derste öğrendiklerinin yaşama uygulanabilirliğini ara sıra belirtmiş, 3'ü (.15) belirtmiş, 7'si (.35) belirtmemiştir. 19 öğretmenden 8'i (.42) ceza ve ikaz vermiş, 6'sı (.32) ara sıra vermiş, 5'i (.26) vermemiştir. 19 öğretmenden 7'si (.36) ipucunu ara sıra vermiş, 6'sı (.32) vermiş, 6'sı (.32) hiç ipucu vermemiştir. 19 öğretmenden 5'i (.26) sorduğu soru ile öğrencinin dikkatini konuya ara sıra çekmiş, 7'si (.37) öğrencinin dikkatini çekmiş, 7'si ise öğrencinin dikkatini konuya çekmemiştir. 20 öğretmenin 14'ü (.7) dersi hedef davranışlarla, öğrencinin düzeyine uygun anı, fıkra, film gibi etkinliklerin biriyle hiç bitirmemiş, 4'ü (.2) ara sıra bitirmiş, 2'si (.1) bitirmiştir. 17 öğretmenden 13'ü (.76) öğrencilerin dikkatini çekmek için hedef davranışlarla ilişkili nedenli niçinli soru sormamış, 1'i (.06) ara sıra sormuş, 3'ü (.18) sormuştur. 19 öğretmenden 13'ü (.68) derste kazandırılacak hedef davranışların yaşama uygulanabilirliğini açıklamamış, 4'ü (.21) ara sıra açıklamış, 2'si (.11) açıklamıştır. 18 öğretmenden 11'i (.61) derste kazandırılacak hedef davranışları dersin başında hiç belirtmemiş, 3'ü (.17) ara sıra belirtmiş, 4'ü (.22) belirtmiştir. 20 öğretmenden 11'i (.55) dönüt kullanmamış, 5'i (.25) ara sıra kullanmış, 4'ü (.2) kullanmıştır. Öğretmenler öğretme etkinliklerini ortalama olarak "1.9" düzeyinde "ara sıra" uygulamışlardır.

VI. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin “öğrenci katılmasını sınıf ortamında ne derece sağladığı” ile ilgili veriler Tablo IV.6.’da sunulmuştur.

TABLO IV.6.
Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Öğrenci Katılmasını Sağlamaları.

	Her Zaman 3		Ara Sıra 2		Hiç 1		Top- lam	Orta- lama değer X
	N	%	N	%	N	%		
Her öğrenciye söz veriyor mu?	13	.68	4	.21	2	.11	19	2.6
Öğrencilere alıştırmayı yaptırıyor mu?	9	.45	6	.30	5	.25	20	2.2
Her öğrencinin çalışmasını gözlemliyor mu?	17	.85	2	.1	1	.05	20	2.8
Ürün ve örneklerin karşılaştırılmasını sağlıyor mu?	14	.7	5	.25	1	.05	20	2.7
Çalışma sırasında öğrencilerin görüşlerine yer veriyor mu?	11	.61	4	.22	3	.17	18	2.4
Genel aritmetik ortalama								2.5

Tablo IV.6.’da görüldüğü gibi 20 öğretmenden 17’si (.85) her öğrencinin çalışmasını gözlemiş, 2’si (.1) ara sıra gözlemiş, 1’i (.05) hiç gözlememiştir. 20 öğretmenden 14’ü (.7) ürün ve örneklerin karşılaştırılmasını sağlamış, 5’i (.25) ara sıra sağlamış, 1’i (.05) hiç sağlamamıştır. 19 öğretmenden 13’ü (.68) her öğrenciye söz vermiş, 4’ü (.21) ara sıra söz vermiş 2’si (.11) hiç söz vermemiştir. 18 öğretmenden 11’i (.61) çalışma sırasında öğrencilerin

görüşlerine yer vermiş, 4'ü ara sıra yer vermiş, 3'ü (.17) ise vermemiştir. 20 öğretmenden 9'u (.45) öğrencilere alıştırma yaptırmış, 6'sı (.3) ara sıra yaptırmış, 5'i (.25) hiç alıştırma yaptırmamıştır. Öğretmenler öğrenci katılığını ortalama olarak "2.5" düzeyinde "her zaman" sağlamışlardır.

VII. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenleri ses tonunu ve ana dilini etkili kullanmayı sınıf ortamında ne derece gerçekleştiriyorlar? sorusuna cevap aranmış, elde edilen veriler Tablo IV.7'de sunulmuştur.

TABLO IV.7.

**Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Ses Tonunu ve Ana Dilini Etkili Kullanmaları.**

	Her Zaman 3		Ara Sıra 2		Hiç 1		Top- lam	Orta- lama değer X
	N	%	N	%	N	%		
Ses tonu uygun mu?	15	.83	2	.11	1	.06	18	2.8
Ses tonu sınıfa ve konuya göre ayarlanıyor mu?	13	.76	3	.18	1	.06	17	2.7
Telafluz hatası var mı?	3	.16	3	.16	13	.68	19	1.5
Başlanılan cümle bitiyor mu?	17	.89	1	.05	1	.05	19	2.8
Doğru ve anlamlı cümle kuruluyor mu?	16	.89	1	.06	1	.06	18	2.8
Vurgulama doğru yapılıyor mu?	10	.53	6	.32	3	.16	19	2.4
Cümle doğru ve anlaşılır sunuluyor mu?	12	.67	4	.22	2	.11	18	2.4
Teknik terimlerin kullanılmasında hata var mı?	3	.15	5	.25	12	.6	20	1.6
Genel aritmetik ortalama								2.5

Tablo IV.7.'de görüldüğü gibi, 19 öğretmenden 17'si (.89) başladığı her cümleyi bitirmiş, 1'i (.05) ara sıra bitirmiş, 1'i ise (.05) bitirmemiştir. 18 öğretmenden 16'sı (.89) doğru ve anlamlı cümle kurmuş, 1'i (.06) ara sıra kurmuş, 1'i ise (.06) kurmamıştır. 18 öğretmenden 15'i (.83) ses tonunu uygun kullanmış, 2'si (.11) ara sıra kullanmış, 1'i (.06) uygun kullanmamıştır. 17 öğretmenden 13'ü (.16) ses tonunu sınıfa ve konuya göre ayarlamış, 3'ü ara sıra ayarlamış, 1'i (.06) ayarlamamıştır. 18 öğretmenden 12'si (.67) cümleyi doğru ve anlaşılır sunmuş, 4'ü (.22) ara sıra sunmuş, 2'si ise (.11) hiç sunmamıştır. 19 öğretmenden 10'u (.53) vurgulamayı doğru yapmış, 6'sı (.32) ara sıra doğru yapmış, 2'si (.11) doğru vurgulama yapmamıştır. 19 öğretmenden 13'ü (.68) telaffuz hatası yapmamış, 3'ü (.16) ara sıra yapmış, 3'ü (.16) telaffuz hatası yapmıştır. Öğretmenler ses tonu ve ana dili "2.5" düzeyinde "her zaman" etkili kullanmışlardır.

VIII. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın sekizinci alt problemi Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları öğretmenleri biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik değerlendirmeyi sınıf ortamında ne derece gerçekleştiriyorlar?

Bu probleme cevap aranırken gözlem formunda yer alan değerlendirme ile ilgili maddeler analiz edilmiştir. Örneklemeye giren 20 öğretmenin biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme ile ilgili sınıf içi etkinlikleri gerçekleştirme dereceleri Tablo IV.8'de sunulmuştur.

TABLO IV.8.
Kız Meslek Lisesi El ve Makina Nakışları Öğretmenlerinin
Biçimlendirme ve Yetiştirmeye Dönük Değerlendirmeyi
Gerçekleştirmeleri.

	Her Zaman 3		Ara Sıra 2		Hiç 1		Top- lam	Orta- lama değer X
	N	%	N	%	N	%		
Değerlendirme için dersin sonunda belli bir zaman ayırıyor mu?	1	.06	5	.28	12	.66	18	1.4
Her hedef davranışı ölçen soru soruyor ya da kriter belirliyor mu?	3	.19	5	.31	8	.5	16	1.7
Değerlendirme formuna sınıfta açıklık getiriyor mu?	5	.28	5	.28	8	.44	18	1.8
İtirazları dinleyip yanlışları düzeltiyor mu?	5	.33	7	.47	3	.2	15	2.1
Genel değerlendirmede süreç değerlendirmede kullandığı gözlem formunu dikkate alıyor mu?	1	.06	2	.13	13	.81	16	1.3
Genel aritmetik ortalama								1.4

Tablo IV.8.'de görüldüğü gibi 15 öğretmenden 7'si (.47) ara sıra öğrenci itirazlarını dinleyip düzeltmiş, 5'i (.33) daima düzeltmiş, 3'ü ise (.2) düzeltmemiştir. 18 öğretmenden 12'si (.66) değerlendirme için ders sonunda belli bir zaman ayırmamış, 5'i (.28) ara sıra zaman ayırmış, 1'i her zaman

(.06) zaman ayırmıştır. 16 öğretmeninden 13'ü (.81) genel değerlendirmede süreç değerlendirmede kullandığı gözlem formunu dikkate almamış, 2'si (.13) ara sıra dikkate almış, 1'i (.06) dikkate almıştır. 16 öğretmeninden 8'i her hedef davranışı ölçen soru sormamış, 5'i (.31) ara sıra sormuş, 3'ü (.19) soru sormamıştır. 18 öğretmeninden 8'i (.44) değerlendirme formuna sınıfta açıklık getirmiş, 5'i (.28) ara sıra açıklık getirmiş, 5'i (.28) açıklık getirmiştir. Öğretmenler biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirmeyi ortalama olarak "1.4" düzeyinde "hiç" gerçekleştirmemişlerdir.

BÖLÜM V

YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulguların yorumuna yer verilmiştir.

BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR

Öğretmenlerin günlük ders planını kurallara uygun olarak ne derece yaptıkları ile ilgili verilere göre denilebilir ki, öğretmenler günlük ders planlarını eğitim bilimin kurallarından uzak, program geliştirme ilkelerine dayanmayan, hedef ve hedef davranışlara bile yer verilmeyen özellikte yapmışlardır. Bunun nedeni de; Sönmez 1992’de belirtildiği gibi öğretmenlerin plan yapmayı zor ve zaman alıcı olarak algılamalarından, uzmanlık ve kubaşlık çalışmayı gerektirmesinden, öğretmenlerin yetişmişlik düzeyinin yetersizliğinden, bilimsel tutum ve çalışmayı zorunlu kılmasından kaynaklanabilir. Ayrıca öğretmenlerin plan yapıp yapmadıkları veya planda bulunması gereken özellikleri bilimsel olarak inceleyen ve kontrol eden yöneticilerin okullarda bulunmaması veya bu konuya yeteri kadar zaman ve ilgi verilmemesi, bilimsel kurallara uygun plan yapılmamasının başka bir nedeni olarak da düşünülebilir. El ve makina nakışı dersinin uygulama yönünün ağırlıkta olması nedeniyle ders saatlerinin fazla oluşu dolayısıyla da günlük ders planlarının eğitim bilimin kurallarından uzak olarak yüzeysel şekilde yapıldığı söylenebilir.

İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR

Öğretmenlerin bir ders saati zamanını etkili kullanmaları ile ilgili elde edilen verilere göre, öğretmenlerin ders saatinden önce sınıfa girmemesi, eğitim sistemimizde böyle bir alışkanlığın olmaması ya da öğrencilerin sınıfa girişlerinin beklenmesi olarak açıklanabilir. Derse geç girmeleri ise, öğrencilerin araç ve gereçlerini ve atölyeyi derse hazırlamada, öğrencilere zaman tanıma olarak düşünülebilir.

Öğretmenler ders saatini günlük plana arasına uygun kullanmasında ise, günlük ders saatinin fazlalığı (en az 4) ve genellikle ders içeriklerinde uygulamanın yoğun oluşunun etkisi büyüktür. Ayrıca günlük ders planından uzak kalınarak geçen ders saatleri öğrenciye yönelik aktif kullanılamamaktadır. Çünkü program geliştirme ilkeleriyle hazırlanmış günlük ders planları olmadan uygulanan derslerde ders saatlerinin öğrenciyi aktif kılacak şekilde yönetiminin zorlaşacağı söylenebilir. Öğretmenlerin ders saatlerini etkili kullanmada kendi bilgi ve becerilerine güvendiklerinden günlük ders planına uyma gereği duymamış olabilirler.

İlgili araştırmalar bölümünde yer alan Sönmez (1992) araştırmasında gecekondur, merkez ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerin .94'ünün derse zamanında girmediği ve ders zamanını etkili bir biçimde kullanmadığı görüşünü belirterek, bu araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR

El ve makina nakışı öğretmenlerinin sınıf ortamında eğitim araç ve gereçlerini kullanma dereceleri ile ilgili bulgulara bakıldığında, eğitim araç

ve gereçlerinin ara sıra kullanıldığı görülmüştür. Bu sonuç, öğretmenlerin eğitim araç ve gereçlerini tanımadıklarını kullanmada yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir. Ayrıca öğretmenler geleneksel alışkanlıkları olan tebeşir ve karatahta kullanımından vazgeçmek istememektedirler. Öğretmenlerin konu alanlarıyla ilgili olan desen defteri, şimşek kartlar, dergi, model kitaplarını ara sıra kullanmaları eğitimleri sırasında alanla ilgili yayınları izlemedikleri ve ders araç gereçlerini yapmadıkları şeklinde düşünülebilir. Bu tür araç gereçlerin atelyeden uzak dolap ve odalarda bulunma olasılığı, her ders araç ve gereçlerin sınıf ortamına getirmede zorluk çıkaracağından, ara sıra kullanılmış olabilir.

TV, video, tepegöz, film makinası vb. araçların sınıf içinde kullanılması ise okullarda müdür odalarından çıkarılamaması şeklinde açıklanabilir. Okullarda eğitim araç ve gereçleri ihtiyacı karşılayacak sayı ve nitelikte bulunmayabilir. Bu sonucu ilgili araştırmalar bölümünde Devlioğlu (1982) öğretmen görüşlerine göre, okullardaki birim ve araçların ihtiyacı karşılayacak sayıda olmadığı, atelyelerde kullanılması zorunlu araçların okul yönetiminin sağlanmadığı, öğretmenlerin araçları kullanmada yeterli bilgiye sahip olmadıkları görüşünü belirterek desteklemektedir. Kapıcıoğlu (1990) araştırmasında Kara Harp Okulu öğretmenlerinin araç gereçleri tanıma özelliklerine ilişkin görüşler istenilen düzeyden düşük olarak bulunularak bu araştırma sonucunu desteklemektedir. Ayrıca Sönmez'in (1992) araştırmasında ilköğretim öğretmenlerinin hâlâ karatahta, silgi ve tebeşire bağlı oldukları, deney setlerinin her okulda bulunmasına rağmen, .88'inin bunları eğitim ortamına getiremedikleri görüşü bu araştırma sonucunu destekler görünmektedir.

DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR

El ve makina nakışı öğretmenlerinin öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve teknikleri sınıf ortamında kullanmalarıyla ilgili elde edilen verilere göre, eğitim ortamında strateji, yöntem ve teknikler ara sıra kullanılmıştır. Bu sonuç öğretmenlerin öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve teknikleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarından, derste nerede ve ne zaman hangi strateji, yöntem ve tekniği kullanacaklarını bilemediklerinden kaynaklanabilir. Ayrıca uygulamalı derslerde ağırlıklı olarak gösterip yaptırma yöntemi kullanıldığından, öğretmenlerin düzenlatım yöntemi ve soru cevap tekniği dışındaki strateji, yöntem ve teknikleri gereksiz görmelerinden kaynaklanabilir. Öğretmenlerin genel olarak derslerde formal öğretmen konuşmasını seçtikleri, geleneksel tutum ve alışkanlıklarından kurtulmak istemedikleri şeklinde açıklanabilir. Öğrencilere yönelik olma, öğrencileri yönlendirme, yaratıcılığa sevk etme davranışlarını göstermemiş olmaları dersi formal öğretmen konuşması ile bitirdiklerinden kaynaklanabilir. İlgili araştırmalar bölümünde Sönmez'e (1992) göre öğretmenler genel olarak strateji, yöntem ve tekniklerden formal öğretmen konuşmasını kullanmaktadırlar görüşü ile bu sonucu destekler görünmektedir.

Güdümlü tartışma yönteminin sınıf ortamında kullanılması ile ilgili verilere göre, öğretmenler tartışma yönteminin önemini kavrayamadıklarından veya bir tartışma ortamı açma ve yönlendirme bilgi ve becerisine sahip olmalarından kaynaklanabilir. Sinirli ve sabırsız tutumlu, karşıt görüşlere yer vermeyen kişilikteki öğretmenler de kişilikleri ve daha önce geçirdikleri olumsuz örnekler nedeniyle güdümlü tartışmaya yer vermeyebilirler. Ayrıca öğretmenler tartışma ortamında öğrencilerin belirttikleri

görüşleri önemsiz bulduklarından, soruları öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine göre hazırlayamadıklarından dolayı güdümlü tartışmaya sınıf ortamında yer vermeyebilirler.

Örnekolay yönteminin sınıf ortamında kullanılması ile ilgili veriler incelendiğinde ise, örnekolay yönteminin sınıf ortamında kullanılmadığı görülmüştür. Bunun nedeni olarak bu yöntemin ders içeriklerine uygun olmayışı ve öğretmenlerin konu alanlarıyla ilgili örnek olayı sınıf ortamına getirememesi şeklinde düşünülebilir.

Gösterip yaptırma yönteminin sınıf ortamında kullanılması ile ilgili verilere bakıldığında, en çok kullanılan bu yöntemin etkili biçimde kullanılmadığı gözlenmiştir. İş ve işlem basamaklarının tahtaya ve öğrenci defterine yazdırılmamasının nedeni bu davranışların önemsiz görülmesi veya zaman kaybı olarak düşünülmesinden kaynaklanabilir. Öğretmen gösterme yöntemini açıklamalarla pekiştirmede yetersiz kaldığında yöntem etkili kullanılmayabilir. Ayrıca öğrencilerin gözlem fişi ile izlenmemesi, kazandıkları ve kazanamadıkları davranışların bilinmemesine, öğretmene yeni gösterilecek davranışın zamanı ve karmaşıklığı yönünden uygulamada yetersizlik sağlayabilir.

BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR

El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin öğretme etkinliklerini sınıf ortamında uygulamaları ile ilgili verilere göre denilebilir ki, öğretmen öğretme etkinliklerini ara sıra gerçekleştirmektedir. Bunun nedeni de program geliştirme ilkelerinden uzak olarak hazırlanan planları, ders sırasında da eğitbilimin ilkelerinden uzak olarak etkinliklere yer vermeden kullan-

maları olabilir. Öğretmenler öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine uygun, kazandırılacak davranışı gerçekleştirci nitelik ve nicelikte ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştireçle donanık, öğrenci katılıgını sağlayıcı bir eğitim durumu düzenlemekte yeterli olmadıklarından, amaçlarını gerçekleştiremeyebilirler. İlgili araştırmalar bölümünde yer alan Paykoç'ta (1981) öğretim hizmetinin niteliğini oluşturan öğelerden özellikle sözel davranışların amaçların gerçekleştirilmesi bakımından önemli bir etken olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğretmenlerin en fazla uyguladıkları davranış ise ödev verme olup, ceza ve ikaz verme davranışı ara sıra kullanılmıştır. Bu sonuca Türk toplumunun geleneksel öğretmen davranışları ve çağdaş eğitim programlarından yetişmediklerinden kaynaklanabilir. İlgili araştırmalar bölümünde de Küçükahmet (1976) öğretmenlerin öğrencilere ve öğretim etkinliklerine karşı tutumlarını araştırmış ve öğretmen yetiştiren kurumların programlarının çağdaş eğitim programları şeklinde düzenlenmesini önererek bu sonucu destekler görünmektedir. Ayrıca Senemoğlu (1987) ve Sönmez (1992)'de araştırmalarında öğretmenlerin öğretim etkinliklerini sınıf ortamında uygun ve etkili bir biçimde kullanmamakta olduğu görüşünü savunarak bu araştırma ile aynı görüşleri paylaşmaktadırlar.

ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR

El ve makina nakışları öğretmenlerinin sınıf ortamında öğrenci katılıgını sağlamaları ile ilgili verilere göre, öğrenci katılıgı her zaman sağlanabilmiştir. Bu sonuç, sınıfta gösterip yaptırma yönteminin uygulanması ile öğrencilerin aktif katılımının sağlanabildiği şeklinde açıklanabilir. Şöyleki, gösterip yaptırma yöntemi sırasında öğrencinin gösterilenleri tekrar

etmesi katılımını sağlamakta, öğrenci ve öğretmenin başka bir davranış gerçekleştirmesine fırsat tanımamaktadır. Bu nedenle öğrenci katılımı yeterli olmayabilir. Bu durumda öğrenci kendisine gösterilenleri ve verilen ödevleri yaparak, teknik bilgi konularıyla ilgili soru sorarak, sessizlik içinde derse katılımı sağlanıyor olabilir. İlgili araştırmalar bölümünde bu görüşü destekleyen Yeşilmen (1983) tarafından yapılan araştırmada sınıf ortamında, öğretmenin “sunar” kategorisi içinde öğrencinin ise “sessizlik ve gürültü” kategorisi içinde yer aldığı tespit edilmiştir.

YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR

El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin ses tonunu ve ana dilini etkili olarak sınıf ortamında kullanma ile ilgili bulgulara bakıldığında, öğretmenler her zaman başarılı bulunmuşlardır. Bu başarıda, sınıfta öğretmenlerin bütün teknik ve yöntemleri kullanmadan sadece gösterip yaptırma yöntemi ve psikomotor davranışların kazandırılması ile bütün ders saatlerini geçirmelerinin etkisinin büyük olduğu düşünülebilir. Bu yöntemde sözlü veya yazılı olarak açıklanması güç olan terim ve süreçler yapılarak öğretildiği için öğretmenler konuşma sırasında zorlanmayabilirler.

Öğretmenler sınıf ortamında öğretme etkinliklerine yer vermeden, formal öğretmen konuşması ile dersi sunduklarından dolayı öğrencilerle karşılıklı iletişime girmeden ses tonu ve ana dili etkili olarak kullanmış olabilirler.

İlgili araştırmalar bölümünde yer alan Sönmez’in (1992) araştırması bu sonuç ile ters yöndedir. Şöyleki ses tonu uygun olan öğretmenler tüm grubun .32’sini oluşturarak, öğretmenlerin hiç biri ana dili, doğru, tutarlı ve etkin biçimde kullanamamaktadırlar görüşünü savunmaktadır.

SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR

El ve Makina Nakışları öğretmenlerinin biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirmeyi sınıf ortamında gerçekleştirme düzeyi çok düşük bulunmuştur. Öğretmenlerin biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirmeyi amaca uygun kullanmamaları, değerlendirme konusunda öğretmenlerin yetersiz oldukları, bilgi eksikliği bulunduğu ve öğrenme öğretme süreci ürünlerinin kontrol edilmediği şeklinde açıklanabilir. Öğretmenler öğrenciler hakkında kendi görüşlerini yeterli olarak değerlendirme yapmaya ve zaman ayırmaya gerek duymamış olabilirler. İlgili araştırmalar bölümünde yer alan Senemoğlu (1987) araştırmasında en düşük düzeyde gösterilen öğretmen davranışının “öğrencilerin davranışı ne derece kazandığını saptama” olduğunu belirtmiş, Sönmez de (1992) öğretmenlerin .16’sının biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirmenin belli kurallarına uydukları, .84’ünün ise bu tür bir değerlendirme yapmadıklarını belirterek bu araştırma ile aynı görüşü paylaşmaktadırlar.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, alt problemlerin sınanması ile elde edilen verilerin yorumuna dayalı olarak sonuçlar çıkarılmış ve öneriler sunulmuştur.

SONUÇ

Kız Meslek Liselerine öğretmen yetiştirme programlarına yön vermek için El ve Makina Nakışı öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerini gerçekleştirme derecelerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. El ve Makina Nakışları öğretmenleri günlük planı ara sıra kurallara uygun olarak yapmışlardır.
2. Öğretmenler günlük plana göre ders saati zamanını ara sıra uygun kullanmışlardır.
3. Öğretmenler sınıf ortamında eğitim araç ve gereçlerini ara sıra kullanmışlardır.
4. Öğretmenler öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve tekniklerini genelde ara sıra kullanmışlar, düzanlatım, güdümlü tartışma ve gösterme yöntemini ara sıra amaçlarına uygun kullanmışlar, örnek olay yöntemini ise hiç kullanmamışlardır.

5. Öğretmenler öğretme etkinliklerini sınıf ortamında ara sıra uygulamışlardır.

6. Öğretmenler öğrencilerin derse katılımını her zaman sağlayabilmişlerdir.

7. Öğretmenler sınıf ortamında ses tonu ve ana dili her zaman etkili kullanmayı başarmışlardır.

8. Öğretmenler biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirmeyi hiç gerçekleştirmemişlerdir.

ÖNERİLER

Yukarıdaki bulgular doğrultusunda öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programlarının düzenlenmesinde ve öğretmenlerin çalıştığı kurumlar hakkında şu önerilerde bulunulabilir.

1. Öğretmen adayı yetiştirme programlarında program geliştirme ilkelerine göre günlük plan hazırlama konusunda uygulamalı çalışmalar düzenlenmelidir.

2. Öğretmenlerin çalıştığı okullarda plan yapma konularında fikirlerini alabilecekleri ve kontrol yaptırabilecekleri eğitim uzmanları bulunmalıdır.

3. Öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarının günlük plana göre ders saati zamanını uygun kullanma ve derse zamanında girme konusunda yetiştirmeleri sağlanmalıdır.

4. Öğretmenlere ayrılan teneffüs zamanının artırılması, ders saatlerinin verimli bir şekilde değerlendirilmesinde önlem olarak alınabilir.

5. Öğretmen adayları eğitim araç ve gereçlerini sınıf ortamında kullanma ile etkili bir öğretimin gerçekleşeceği konusunda bilinçlendirilip, araç

gereçleri tanıma, ne zaman ve nasıl kullanacakları konusunda bilgili olmaları sağlanmalıdır.

6. Öğretmen adayları yetiştirilme programlarında öğretmen olduklarında kullanmaları gereken alanları ilgili desen defteri, şimşek kartları, flipport, teknik konularındaki araç gereçleri hazırlamalıdır.

7. Öğretmen yetiştirme programlarında derslerin etkin bir biçimde yürütülmesini sağlayacak araç gereç makina ve teçhizatın yenilenmesine ve eksik olanlarının tamamlanmasına çalışılmalıdır.

8. Öğretmen yetiştirme programlarında öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve tekniklerinin öğretilmesinde küçük gruplar halinde, uygulamalı çalışmalar yaptırılmalıdır.

9. Öğretmen yetiştirme programlarında öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve tekniklerinin öğretiminde öğretmen adayının yetiştiği alanla ilişki kurularak verimli ve işlevsel hale getirilmelidir.

10. Öğretmen yetiştirme programlarında geleneksel öğretmen karakterini oluşturmada uzak olup, çağdaş bir eğitim ortamında öğretim etkinliklerini eğitim bilimin ilkelerine göre uygulayan öğretmenlerin yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

11. Öğretmen yetiştirme programlarında ses tonu ve ana dili etkili kullanma konusunda özel dersler verilmelidir.

12. Öğretmen adaylarının değerlendirme konusunda bilgili yetişmeleri sağlanırken, eğitim durumunun özellikleri doğrultusunda amaca hizmet etmesi bilincine yönelik ölçme ve değerlendirme dersi verilmelidir.

13. Öğretmen ve öğrencinin sınıf içinde ne yapması ve nasıl davranmasını konu edinen araştırmalar yapılabilir. Böylece öğretmen yetiştirmede niteliği artırıcı önlemler alınabilir.

KAYNAKÇA

ALBERT, M.

- 1971 Factors of Interpersonal Behaviour and Judgement in Social Groups. USA.

ALKAN, C., H. DOĞAN ve İ. SEZGİN

- 1976 Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları
Ankara: A.Ü. Yayınları.

AYTAÇ, Kemal.

- 1970 İngiltere, İsveç, Fransa ile Federal Almanya'da Okul Reformları ve Okul Kuruluş Sistemlerinde Demokratlaşma Temayülleri.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

BİLEN, Mürüvvet.

- 1990 Plandan Uygulama Öğretim.
Ankara: Sistem Ofset.

BLOOM, Benjamin S.

- 1976 Human Charactericties and School Learning.
New York: Mc Graw Hill.

BÜLBÜL- A. Sudi.

- 1979 "Üniversitede Öğretmen Yetiştirme ve Hacettepe Örneği"
(Yayınlanmamış Doçentlik Tezi)
Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

ÇİLENTİ, Kâmuran.

- 1988 Eğitim Teknolojisi ve Öğretim
Üçüncü Basım. Ankara: Gül Yayınevi.

DEVELİOĞLU, Yakute.

- 1982 "Ankara Kız Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Okul İçi Eğitim Çevresini Değerlendirmeleri ve Bu Çevrenin Oluşmasındaki Davranış Yeterlilikleri."
(Yayınlanmamış Asistanlık Tezi)
Ankara: Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu.

DOĞAN, Hıfzı.

- 1983 "Mesleki Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi"
Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu.
Ankara: Ankara Üniversitesi.

DPT

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı.

DUMAN, Tayyip.

- 1991 Türkiye’de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

ERDEN, Münire.

- 1992 "İlköğretim Öğretmen Yetiştirme Programlarının Pedagojik Formasyon Derslerinin Geliştirilmesine Yönelik Bazı Öneriler"
(Yayınlanmamış bildiri)
Türkiye’de İlköğretim Sempozyumu
Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

ERTÜRK, Selahattin

- 1970 On Yıl Öncesine Kıyasla Öğretmen Davranışları.
Ankara: MEB Planlama, Araştırma, Koordinasyon Dairesi.
1991 Eğitimde Program Geliştirme.
Ankara: Metekyan Yayınları.

Gazi Üniversitesi

- 1985 Katalogu. Ankara.
1991 El Sanatları Eğitimi Programı.

KAPICIOĞLU, M. Osman.

- 1990 "Kara Harp Okulu Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitimde Araç Gereç Kullanımına İlişkin Görüşleri" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

KAYA, Yahya Kemal

- 1981 İnsan Yetiştirme Düzenimiz. Üçüncü Baskı. Ankara.

KISAKÜREK, M. Ali.

- 1985 Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi. Ankara: A.Ü. Yayınları.

KÜÇÜKAHMET, Leylâ.

- 1976 Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları.
Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını.
1989 Öğretim İlke ve Yöntemleri
Ankara: G.Ü. Basın-Yayın Yüksekokulu Matbaası.

Milli Eğitim Bakanlığı

- 1945 Kız Teknik Öğretmen Okulu.
1947 Talim ve Terbiye Kurulu Kararı. 256 sayılı.
1961 100 Yıllık Mesleki ve Teknik Öğretim.
Mesleki ve Teknik Öğretim Yayınları Müsteşarlığı Yayınları.
1965 Mesleki ve Teknik Öğretmen Okulları.
İstanbul Matbaacılık Okulu.
1992 Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon. Ankara.

OĞUZKAN, Ferhan.

- 1988 Öğretmenliğin Üç Yönü.
Ankara: Kadioğlu Matbaası.

PAYKOÇ, Fersun.

- 1981 "Sınıf İçi Sözel Öğretmen Davranışlarının Erişkiye Etkisi."
(Yayınlanmamış Doktora Tezi)
Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Resmi Gazete.

- 1970 13462 sayılı.
1982 1-19.

SENEMOĞLU, Nuray.

- 1987 "Sınıf İçi Öğretmen Davranışları Üzerine Bir İnceleme".
Eğitim ve Bilim. Ankara.

SÖNMEZ, Veysel.

- 1986 Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara: Yargı Yayınları.
1992 "İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlikleri". Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

TÜRKOĞLU, Adil.

- 1987 "Temel Eğitime Öğretmen Yetiştiren Kurumların Program Sorunları" (Bildiri) Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu.
Ankara: Gazi Üniversitesi.

VARIŞ, Fatma.

- 1988 Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler".
Ankara: A. Ü. E. F. Yayınları.

YEŞİLMEN, Necmettin.

- 1983 "Sınıf İçi Sözlü Öğretimin Etkileşim Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi" (Yayınlanmış Doktora Tezi).
Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi.

ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARINI GÖZLEME FORMU

PLAN YAPMA

	Her zaman Gözlendi	Ara sıra Gözlendi	Hiç Gözlenmedi
1. Günlük plan yapımında yıllık plan ve ünite planı dikkate alınıyor mu?	()	()	()
2. Değerlendirme için dersin sonunda belli bir zaman ayırıyor mu?	()	()	()
3. Ünite planı yapıyor mu?	()	()	()
4. Planlarda gezi, gözlem, sergi vb. etkinliklere yer veriliyor mu?	()	()	()
5. Günlük plan yapıyor mu?	()	()	()
6. Uygun araç gereç belirleniyor mu?	()	()	()
7. Hedef ve hedef davranışlar belirleniyor mu?	()	()	()
8. Konu ve zaman belirtiliyor mu?	()	()	()
9. İşlemlerin doğru ve kaliteli yapımına dikkat çekiliyor mu?	()	()	()
10. Uygun strateji yöntem ve teknikler kullanılıyor mu?	()	()	()
11. Uygun ipucu, dönüt, düzeltme veriliyor mu?	()	()	()
12. Güdüleme yapılıyor mu?	()	()	()
13. Ara ve son özet yapılıyor mu?	()	()	()
14. Kapanış yapılıyor mu?	()	()	()

GİRİŞ BÖLÜMÜ

	Her zaman Gözlendi	Ara sıra Gözlendi	Hiç Gözlenmedi
1. a. Öğretmenler derse zamanında giriyorlar mı?	()	()	()
b. Öğretmenler derse zamanından önce giriyorlar mı?	()	()	()
c. Öğretmenler derse 5-10 dakika geç giriyorlar mı?	()	()	()
d. Öğretmenler dersten önce sınıfı hazırlıyorlar mı?	()	()	()
e. Günlük plana göre ders saati zamanını uygun kullanıyorlar mı?	()	()	()
2. a. Öğrencilerin dikkatini çekmek için hedef davranışlarla ilişkili nedenli, niçinli soru soruyor mu? İlginç bir olay fıkra, anı vb. anlatıyor, slayt, film gösterisi yapıyor mu?	()	()	()
b. Sorulan soru öğrencinin dikkatini konuya çekiyor mu?	()	()	()
c. Öğrencinin dikkatini uzun süre tutabiliyor mu?	()	()	()
3. Derste kazandırılacak hedef davranışların uygulanabilirliğini açıklıyor mu?	()	()	()
4. Derste kazandırılacak hedef davranışları dersin başında belirtiyor mu?	()	()	()
5. a. Düzanlatım yöntemini kullanıyorsa derse geçiş için eğitim teknolojisi araç gerecinden yararlanıyor mu?	()	()	()
b. Örnek olay yöntemini kullanıyorsa hedef davranışlarla ilgili örnek olayı, öğrencilere dağıtıyor mu?	()	()	()

	Her zaman Gözlendi	Ara sıra Gözlendi	Hiç Gözlenmedi
c. GÜDÜMLÜ tartışma yöntemini kullanıyorsa, "...konusunda tartışacağız, herkes düşüncesini açık söylesin deyip nedenli niçinli hedef davranışla ilgili soru sorup öğrenciye düşünme hakkı veriyor mu?	()	()	()
d. Gösterip yaptırma yöntemini kullanıyorsa, hedef davranışlarla ilgili araç ve gereçleri her öğrencinin görebileceği uygun bir yere koyuyor mu? Her öğrencinin araç gerecinin olup olmadığını denetliyor mu?	()	()	()
e. Görüşme yöntemini kullanıyorsa sınıfa getirilen uzmanı öğrencilere kısa ve öz olarak tanıtıyor mu?	()	()	()

GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

1. Düzenlatım yöntemini kullanıyorsa,			
a. Ünitenin başlangıcında açıklama yapıyor mu?	()	()	()
b. Kavram, ilke, ölçüt vb. önce anlatıyor mu?	()	()	()
c. Renk, desen, teknik konularında öğrenciyi yaratıcılığa yönlendirebilecek bilgi veriyor mu?	()	()	()
d. Anlattıklarının her biriyle ilgili örnekler veriyor mu?	()	()	()

	Her zaman Gözlendi	Ara sıra Gözlendi	Hiç Gözlenmedi
e. Anlatamadığım yer var mı diye soru soruyor mu?	()	()	()
f. Anlattıklarını sınıf ortamında tartışıyor mu?	()	()	()
2. Güzümlü tartışma yöntemini kullanıyorsa,			
a. Öğretmen üzerinde tartışılacak konuyu belirtiyor mu?	()	()	()
b. Konuyu belirttikten sonra nedenli niçinli hedefle ilgili soru soruyor mu?	()	()	()
c. Tartışma ortamı açıyor mu?	()	()	()
d. Öğrencilerin sözünü kesmeden dinliyor mu?	()	()	()
e. Görüşler alındıktan sonra sınıfta bir sonucu varıyor mu?	()	()	()
3. Örnek olay yöntemini kullanıyorsa,			
a. Öğretmen sınıfa, hedef davranışlarla ilgili (en az iki) örnek olay getiriyor mu?	()	()	()
b. Öğretmen örnek olayla ilgili hedef davranışlarla ilişkili nedenli niçinli soru soruyor mu?	()	()	()
4. Gösterip yaptırma yöntemini kullanıyorsa,			
a. Öğretmen işlem basamaklarını tahtaya yazıyor mu?	()	()	()
b. Ya da herkesin görebileceği bir yere asıyor mu?	()	()	()
c. İşin işlemin ya da projenin nasıl yapıldığını gösteriyor mu?	()	()	()
d. Anlaşılmayan yer, husus var mı diye soruyor mu?	()	()	()
e. Varsa tekrar yaparak gösteriyor mu?	()	()	()

	Her zaman Gözlendi	Ara sıra Gözlendi	Hiç Gözlenmedi
f. İşlem basamaklarını ve çözümünü öğrencilerin defterine yazdırıyor mu?	()	()	()
g. Öğrencilerin yazıp yazmadıklarını denetliyor mu?	()	()	()
h. Yanlışların anında düzeltilmesini isteyip, eksiklikleri tamamlıyor mu?	()	()	()
ı. Gözlem fişi kullanıyor mu?	()	()	()
i. İsteyen öğrenciye yardım ediyor mu?	()	()	()
j. Yardımı pedagojik formasyona bağlı olarak getiriyor mu?	()	()	()
k. Öğretmen işlem ve işlem basamaklarının öğretimi yapıldıktan sonra öğrencilerin anlayıp anlamadıklarını gözleyerek bir sonuca varıyor mu?	()	()	()
l. Doğrulara olumlu pekiştireç veriyor mu?	()	()	()
m. Ünite ile ilgili ürün sergiliyor mu?	()	()	()
5. Görsel ve işitsel araçlardan,			
a. Tahta, silgi, tebeşir kullanıyor mu?	()	()	()
b. Tepegöz, video, tv, projeksiyon, epidiyaskop, film makinesi kullanıyor mu?	()	()	()
c. Pazen tahta, şimşek kartlar, desen çizme masası, ütü, ütü masası, flipart kullanıyor mu?	()	()	()
d. Kart, dergi, desen defteri, model kitapları kullanıyor mu?	()	()	()
6. Öğrenme strateji, yöntem ve tekniklerinden,			
Sunuş yolunu kullanıyor mu?	()	()	()
Buluş yolunu kullanıyor mu?	()	()	()

	Her zaman Gözlendi	Ara sıra Gözlendi	Hiç Gözlenmedi
Araştırma soruşturma yolunu kullanıyor mu?	()	()	()
Tartışma yaklaşımını kullanıyor mu?	()	()	()
Tam öğrenme modelini kullanıyor mu?	()	()	()
Düzenlatım yöntemini kullanıyor mu?	()	()	()
Güdümlü tartışma yöntemini kullanıyor mu?	()	()	()
Örnek olay yöntemini kullanıyor mu?	()	()	()
Gösterip yaptırma yöntemini kullanıyor mu?	()	()	()
Soru cevap tekniğini kullanıyor mu?	()	()	()
Münazara, yapılıyor mu?	()	()	()
Beyin fırtınası kullanılıyor mu?	()	()	()
Dramatizasyon kullanılıyor mu?	()	()	()
Gezi, gözlem faaliyetleri düzenleniyor mu?	()	()	()
7. Öğrenmelerin sonuçları ile ilgili hangi davranışları gerçekleştiriyorlar?			
Ceza ve ikaz verme	()	()	()
Dönüt	()	()	()
Düzeltilme	()	()	()
Pekiştireç	()	()	()
İpucu	()	()	()
8. Öğrencilerin derse katılımını sağlarken,			
Her öğrenciye söz veriyor mu?	()	()	()
Öğrencilere alıştırma yaptırıyor mu?	()	()	()
Her öğrencinin çalışmasını gözlüyor mu?	()	()	()
Ürün ve örneklerin karşılaştırılmasını sağlıyor mu?	()	()	()

	Her zaman Gözlendi	Ara sıra Gözlendi	Hiç Gözlenmedi
Çalışma sırasında öğrencilerin görüşlerine yer veriyor mu?	()	()	()
9. Ses tonu ve ana dili kullanırken Ses tonu uygun mu?	()	()	()
Ses tonu sınıfa ve konuya göre ayarlanıyor mu?	()	()	()
Telaffuz hatası var mı?	()	()	()
Başlanılan her cümle bitiyor mu?	()	()	()
Doğru ve anlamlı cümle kuruluyor mu?	()	()	()
Vurgulama doğru yapılıyor mu?	()	()	()
İçerik doğru ve anlaşılır sunuluyor mu?	()	()	()
Teknik terimlerin kullanılmasında hata var mı?	()	()	()

SONUÇ BÖLÜMÜ

1. Son özeti yaparken ana ve yardımcı noktaları belirtiyor mu?	()	()	()
2. Öğrenciyi tekrar güdülerken derste öğrendiklerinin yaşama uygulanabilirliğini belirtiyor mu?	()	()	()
3. Gerekirse ödev veriyor mu?	()	()	()
4. Dersi hedef davranışlara, öğrencinin düzeyine uygun anı, fıkra, film gibi etkinliklerin biriyle bitiriyor mu?	()	()	()

DEĞERLENDİRME

1. Değerlendirme için dersin sonunda belli bir zaman ayırıyor mu?	()	()	()
2. Her hedef davranışı ölçen soru soruyor ya da kriter belirliyor mu?	()	()	()
3. Değerlendirme formuna sınıfta açıklık getiriyor mu?	()	()	()
4. İtirazları dinleyip yanlışları düzeltiyor mu?	()	()	()
5. Genel değerlendirmede süreç değerlendirmede kullandığı gözlem formunu dikkate alıyor mu?	()	()	()